СИЙЛЕ ХИЙЛА СОВЕТСКИ ЭСКАРЕИ ТIЕМА-ФОРДА ФЛОТЕИ!

Массе а мехкий пролетареш, вIашагIкхета!

СЕРДАЛО

СОВЕТСКИ СОЮЗА КОММУНИСТИЧЕСКИ ПАРТЕ НОХЧ-ГIАЛГIАЙ ОБКОМА, НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТЕИ МИНИСТРИЙ СОВЕТЕИ ОРГАН

(«СВЕТ») Орган Чечено-Ингушского обкома КПСС, Верховного Совета и Совета Министров Чечено-Ингушской АССР

Газет арадувл 1923 шера денз ● ШОАТТА, 22 февраль, 1975 шу. ● № 23 (5469). ● Мах 2 кеп.

ЛЕНИНА ОРДЕН ЛЕЛАЕЧА ЗАБАЙКАЛЬСКИ ТIЕМА ОКРУГА КУТУЗОВЕИ БОГДАН ХМЕЛЬНИЦКЕИ ОРДЕНАШ ЛЕЛАЕЧА ГВАРДЕЙСКИ МОТОСТРЕЛКОВИ ПОРТ-АРТУРСКИ КРАСНОЗНАМЕННИ ПОЛКА ЛИЧНИ СОСТАВАГА

Деза новкъостий!

Шун Iимерзача письмос дог тохаделийтад са. Цо дагайохийтар цIеккха а сона йишлургйоаца сийлахьча Забайкальски тIема округе тIема гIулакх деш яьккха ха. КIезига шераш дIадахадац цу хана денз. Довзаргдоацача доалаш хувцаденнад вай мехка экономически духовнии куц. Ленински парте кулгалца дохахий толамаш даьхад советски халкъо коммунизм хьалъяра гIулакхе. Шоай кийчонгеи тIема говзалгеи диллача дIахьалхашкахьа гаьнна гIа баьккхаб Сийлахь-боккхача Дай-мехка тIема бирсача шерашка шоашта цIеккха а йовргйоаца сийле яьккхача вай майрача Гераэшцарча Низаша а.

ХIанз ткъаь итт шу дола советски нах машара хьалашка бахаш къахьегаш бола. Укх тIеххьарча шерашка дунеи халкъашта юкъерча вахаре хинна доккхай дика хувцамаш дунеи тIарча дерригача халкъаша сатувсараштев дагалаттараштев ма-хеттара да. Цудухьа боккъонца лаьрхIад вай дикача оагIорахьа леста процесс лоараагIа ца хилийта.

Цунца цхьана исторен бакъдарашеи хьех вайна реакцеи агрессеи ницаш дунеи тIара гIулакхаш унахцIеначa хьал тIа оттадара новкъарле е гIерташ, дунеи хьалхашка юкъерча аре ма кхохкама кхуврчаш уттадеш хилар цхьанна а минута диц ца делга. Цудухьа тахан а тIехьа дIа аьнкача, даим кийча хила деза вай Гераэшцара Низаш.

Со дог тийша ва, новкъостий, гвардейцаш, берригача советски наха а санна, оаш дIахо а, шоай низаш ца ходеш, тешшамеи тIагIерттан толашагIа дола гера карадезадергдолгах котталонаш яхара, идейни денал, къонахчал, майрал сага шийна чухь чIоагIъяра Даьхе бахьан долаш даьча тIемашка кхедаь Iилма Iомадергдоагах. Уж деккараш кховчащдеча мах баь варгвоацача лоархIаме я Сийлахь-боккхача Дай-мехка тIема опыт, Советски Гераэшцарча Низий сийлахьа тIемa традицеш, Эскареи Флотеи кхычы доккъошта а кемашта а санна, шун полка дешна тIема совгIаташ — тIем тIа карагIдаьнна шоай денале гIулакх Даьхенна, шийн халкъа боарам боацаш чIоагIа мутIахьа болаш гIулакх деш хилар хьахьокхаш дола къаьнта масал а хинна дIалтта денале гIулакх карагIдаьннача советски тIемахойфронтовикий турпалеи массазаре символ.

Шун толамаш — Гвардейски полка личии составо даьйн даьдаьйн тIема традицеш кхахьа ма-йоагIара дIахо кхухьаш хилара дола доккха тешал. ТIема гIулакхашта дIахо кийчо хьа а дикагIа яр, герзи тIема техникеи тIехника Iомадари лорадари, тIема хьалашка царех пайда дика эцар духьа деррига эскаре социалистически яхь йоаржаяра, къакъехьа полко дIайолаяь патриотически инициатива — КПСС ЦК-ас партега, советски халкъага даьча Клайкарала дола дика жоп. Геттара дика хет шун тIахьехам Гераэшцарча Низий личии составо дег тIара къаьабалбеш тIайийнаи массане а цхьатарра хьалаьынал. Цу гIулакхо цIаьхха а бакъду, советски халкъа, Коммунистически партена боарам боацаш чIоагIе мутIахьа хилар, тIема декхар кховчашдеча са ца кхоадеш хилар Советий Мехка тIемахочун моральни хуца белгалагIа йола оагIош йолга.

Сийлахь-боккхача Дай-мехка тIем тIа котало яьккха 30 шу дизара тIемеи политически кийчоне, социалистически Даьхеи оборони низ дIахо чIоагIбеча керда толамаш а даьха накъайхар вое сона шун полк, вай сийлахьча Гераэшцарча Низий берригa тIемахой.

Коммунистически моаршал да шуга,

Л. БРЕЖНЕВ.

СИЙ ДОЛА ЦIЕ ЭСКАР

КХОАНА, 23 феврале, вай мехко дезду Советски Эскари ТIема-Форда флоти хьаккелла 57 шу дуза Ди. Цу дийнахьа вайна дагабохаргба Деникини Колчаки вохавеш, Хасане, Халхин-Голе тIом беш, фашистски гIаьрахоех дунеи историе чухь эггара бирсагIа болча тIем тIа шоай са ца кходеш Москва, Ленинград, Одесса, Севастополь, цIаккха йовргйоаца сийле яьккха Сталинград лораеш, Европа дуккха халкъаш германски оккупантий Iазапах мукъадоахаш шоай вахар дIаденнараш, цу лирача хана вай вахар бахьан майра моастагIчох латаш а, цул тIехьагIа машаречa къахьегаме хIанз хьинаре дакъа лоацаш а бараш.

Ше хьаккеллача дийнахьа денз революци еши цул тIехьагIа социализм хьалъеши советски халкъа карагIдаьинараш дуккхазза хIалакде, цIендаь дIадаха гIийртача чурча контрреволюцехи империалистически агрессорехи тешшаме лорадеш хьаденад Советски Эскар.

Кхаь шерад совгIа йолча хана ЦIеча Эскарои флотои дира къовсам лоаттабир граждански тIема фронташка, белогвардейций походаши арахьара интервенцеши массехказа юха а тохаш. Цу юкъа боарам боацаш дукха халонаши Iазапи ла дийза дале а Сийлахь-боккхача Октябро хьаь болхлойи ахархойи эггара хьалхара Советий республика йохае маганзар чIоагIа кхотабенна хиначa вай классови моастагIашта. Советски наьха цIаккха дагара ягьяц граждански тIема турпалий В. И. Чапаева, Г. И. Котовске, Н. А. Щорса, С. Г. Лазо, гIорбаьнача полководций М. В. Фрунзе, В. Н. Блюхера, С. М. Будение, М. Н. Тухачевске, Я. Ф. Уборевича, Я. Ф. Фабрициуса цIераш.

Советски Эскар хьаккелаар, из чIоагIдари хоталоношка хьийлари В. И. Ленин керте даьтта коммунистий парти яр. Цо хIанз а халланза йоакхо ю ТIема Низаш чIоагIдара, технически прогресс дегIаярга хьежжа уж мел эшачуница Iалашдара. Духхьал 1941—1945 шерашкара тIом хьалехьа хьалхарча кхаь шерай ах шерая арахецаш хинна оборонии продукци юкъера лаьрхIача 39 процент лакхлора цу юкъа арахийца промышленни продукци 13 процент мара тIакхеташ ца хиначa метте. Германски милитаризм хьаьръяьнна шийн бIеха гIулакхаш Европе чакхдоахаш хинна ха яр из.

Шоаш вайца даь договор доха а деш 1941 шера 22 июне тийшача балхах вай мехка чухьйдар, ерригa хIана иц аьнна Европа гора оттаяь, йоккха тIема опыт Iоаяь, герзацеи техникацеи Iалаьмате чIоагIдаь дола пхи миллионна фашистски эскар.

Iалаьмате боккхача тIема низаца цIаьхха хIама тохарца СССР «чIоа согаш санна» сиха эшае, итташ миллионаш бола советски нах боабе, юхебисараш шийна йоал оттабе, социалистически строй йохаяь дIаяккха лаьрхIа болча гитлеровцашта шоай са ца ходеш дуьхьалъэттар Советски Союза вежарашха долча деррига халкъий къонгаши мехкараши. Хьалхарча деношка денз цар дIагойтар шоаш цIийцеи хьацарцеи хьаккеллаи дегIайоалаьи йола Даьхе уж цхьанна моастагIчоа карайохийтаргйолаш боацилга. Брестски крепость лораьрий майрал яйча, Киев, Одесса, Севастополь лораьрий денал дайзача хьалха чIоагIа бIубенна хинначa фашисташта хайра шоашта дагa хиннар кхоачашхилара гаьна долга. ТIаккха Москвана юхе ше юхатехача, Сталинграде дукъ дийча, Кавказе, Курски дуге ше яйшача корзагIваьнна хьайзар моастагIа. Советски Эскаро шийн Даьхе оккупантех Iоцiеньярал совгIа дизза шийн интернациональни декхар кхоачаш а деш Европан Азеи халкъаш фашистски Iазапах мукъадаьхар.

Иштта советски салтечо рейхстага тIа ЦIе байракх йогIаш хьадар из дунеи историе чухь эггара бирсагIеи къизагIеи хинна тIом чакхбалар дар. Историе буржуазни фальсификатораша фуннагIа дувце а цу тIем, эггара йоккхагIа йола хало шийна хьатIа а яйца дерригача дунеи тIа шийн доал оттаде гIийртача гитлеровски Германена никъ бийхкар Советски Союз йолга хов дунеи дог цIенача наха.

Цу лирача деношка Даьхе лораяра баха итташ эзараш бола Нохч-ГIалгIайчеи къонгаш юха цIабахканзар. Денали майрали гойтарах царех шовзткъенена Советски Союза Турпал яха цIи елар, хIаьта мехка цу тайпара белгалваьккхар 11,5 эзар саг.

Берригача мехка дIахезай 920 фашист вийнача Нурадилов Ханпаший цIи, Москвана юхе лаьттача тIем тIа моастагIий итт самолет сигалара чуйттай Заболотный Ивана, Къилбаседерча фронте дика вовзаш вар снайпер Идрисов Або-Хьажа. Вай иштта доккхал ду Караев Александра, Абрамов Шатвэля, Крутов Петра, Мальсагов Ахьмала карагIдийннача турпалерча гIулакхех.

Цу тIемо хьагойтар Советски Эскар моллагIча капиталистически мехка тIема низел тIех хилар, цун моральни цхьоагIо йохалургйоацаш йолга, вай общественни паччахьалкхени строй толашагIа хилар.

Цу тIем тIа котало яккха йиш хургьяцар тыле бисача советски наха фронта духьа цхьаккха хIама ца кходеш къахьийга дацаре, из мел эшачунца Iалашъяь ецаре.

Шоаш тIом болабеча хана советски халкъаш вIаши хийрадаха, царна юкъе цIур болла дагахьа хиннача фашисташта советски наьха барт-цхьоагIо мелъе маганзар, уж балахах балам теха, цаI санна, духьалъэттар шоай юкъарча моастагIчоа. Советски наьха барт чIоагIбаьр, цу тIем тIа коталонаш яхара цар дегаш айдаьр, тIом беча даим шоашкара майралцеи деналцеи хьокхам гойташ хьалха лаьттараш парте членаши Коммунистически партии яр.

Тахан вай кхоаненах кхераш дац — шийн Даьхе фе лораеш да, хIанзара хано дIадеххача тайпара техникаца дика кийчденна, лакха идейно-политически сакхетам бола Советски Эскар.

Кастта вай а деррига прогрессивни халкъаша а дездерга советски халкъо Сийлахь-боккхача Дай-мехка тIем тIа Котало яьккха 30 шу дизар. Цу денна даха ма доагIара накъадахара вай керттера де лезар фуд аьлча, из да халкъеи эскареи цхьоагIо чIоагIъяр. КПСС XXIV съезда решенеш кхоачашъяра уж оарцагIбахари советски патриотизмаи социалистически интернационализмаи уйлаш йолаш советски нах хьалкхебар.

СОВЕТСКИ САЛТЕ

П. И. БАТОВ,

Эскара инарал, шозза Советски Союза Турпал

23 феврале 57 шу дуз Советски Эскара. Шийн из ха цо белгалйоакх низех тоаденна, доккха сий даьнна, халкъа безам бенна а долаш.

Соахка Октябра цIей деэдеш вай хьежар Москве ЦIеча майдан тIа хиннача тIема парадага, цига бIаргадайра вайна советски бIу мел бирсача техникаца кийчбаь ба. Вайна хьалхашка хьаэттар бронь тIаюхаш, массача машинаш тIа ховдаь хинна, тактически, оперативни дар санна, иштта стратегически гIулакхашта лаьрхIа а гера шийн довлахьа дола эскар; хьашт долча минуте Советски Даьхеи паргIатои кортамукъалеи лорае дIаотта кийча дола мобильни эскар. Вайна бIаргадайра хIанзарча Iилма-технически революце тIема гIулакх мел чIоагIа тоадаьд.

Бакъдар аьлча, тахан вай эскаргара герзи техникеи цхьанна а тайпара нийсде йиш йолаш дац цо гитлеровски гIаьрахой оатача хана цунга хинначунца. ХIаьта а, ЦIеча майдан тIа гIолла болха бIун дерригача тайпай викалаш зувча хана, со дукхагIа машинашкеи ракеташкеи ца а хьежаш, аз теркалйора уж машинаш лехкаш хиннача къонача наьха юхьмараш, паради гIа боахаш В. И. Ленина Мавзолейна хьалхашка гIолла болхарий юхьмараш. Сона дика ховш да, эскара керттера низ — саг хилар.

Кхоъ кхьметтел бiь тIом дIабахаб сона дагадоагIаш: дунеи эггара хьалхара тIом, Россе хинна граждански тIом, со сай безам а хинна ваха а интернациональни бригадаца а волаш франкистски гитлеровски бIуна духьала со лийта а бола республикански Испане хинна тIом, юххера а сийлахь-боккха Даьхеи тIом. Оашош ма кхетадой оаш — бIаргадайнараш кIезига дац, цудухьа цIаккха а кхоачa ца луш дувца йиш яр сога, тIем тIа мел чIоагIа дог тийша, къонахчал, денал долаш лат шоай Даьхеи еза идеалаш, паргIато, кортамукъаде лораеш бола нах.

Цхьабакъда эггара духхагIа дагаух сона сталинградски дов — Сийлахь-боккхача Даьхеи тIема доккхагIйолча довнех цаI хинна денош. Цу хана аз команда еш хиначa 65-ча эскара доакъош, Донской фронта вокх бIунца цхьана, гобаь латта гитлеровски бIун 330 эзар сагах латта группировка хIалакье аьнна дена приказ кхоачаш а деш, городе чулийлахача хана тхона хьалхашка эттар волжски чIоагIале лораеш лаьттарий деналах моллагIча дешашачул дикагIа дувцаш дола сурт. Тхона, Сталинградски тIем тIа дакъа лоацараштa, цул хьалхагIа а, кхетадеш мадарра, ховра, город лораеш лаьттача 62-чеи 64-чеи эскараша нагахьа дулургдоацар делга: дукхалгеи герза низагеи, къаьстта а танкашкеи самолеташкеи диллача, шийл тIех вола моастагIа тIа цу вуташ лоаттавора. Цхьабакъда тхона бIаргадайначун сурт дуллургдацар кхьметтел мел чIоагIа уйла тIаяхийтача а. Цхьанцайолла моттигашка 50 метр мара шера боацаш, эIамига, лаьттан оасилг мара бацар Волгацеи фашисташтеи юкъе. Хи йистте уллача «Красный Октябрь» яхача металлургически заводеи тракторни заводеи территоре тIа латтар тIом. КIеззига кхы тохалой, фашисташ шоаш лаьрхIача моттиге кхоачаргба аьнна хеталора. Цхьабакъда духхьал цу метрел сехьа дала маганзар инарал-фельдмаршала Паулюса эскара. Из вIаштIехьдалийтанзар цун советски салташа. Сталинград лораеш лаьттарий сийна егIа хIанз сийлахь-лакха монумент ягIача Мамаев Кургана лаьтта дIа мел хьежача йоккхийча топий пхорчийн бомбайн гаргаш ядар. Гитлера приказаша тIехьара тIа леххаш болча фашисташа кходацар пхорч, авиабомбаш, патронаш. Цхьабакъда советски саг аьшкал чIоагIагIа хилар.

1975 шера 9 мае вай белгалдоакххаргда советски паргIато езача кхычеи халкъаша гитлеровски Германи эша а яь Котало яьккха 30 шу дизар, де доагIача тайпара сий дергда моастагIа вохавара гIулакха юкъе хоадамболлаш дола дакъа лаьцача советски салтечунна карагIдаьннача дезалеча гIулакха.

Къаьстта из хIана доакхх аз белгала? Доакхх, Малхбузехьарча цхьаболча тенденциозни тIема историкаша боккъонца хинна хIамаш юхамаччахьа доахандаь, 782 фашистски дивизех 607 советски бIуво йохаяьлгеи 176 дивизи мара американски, английски, антигитлеровски коалице членаш долча мехкий кхыча эскараштa доагIача даькъа ца кхаьча хилар хьоаха ца дендаь. Царна, цу историкашта, ловра, дунеи шоллагIча тIем тIа байнача 50 миллион сагах 20 миллион советски нах хилар къайладахьа а. Цу 20 миллион сага цIево вай, хIана дахараш, декхарийлаь ду, исторически бакъдар лораде конъюнктурни политически хетараш кхоачашдар духьа боккъонца бакъдола хIамаш цхьаннега а харц ца дайта.

Дерригача халкъо фашизмаца къовсам лоаттабаьча шерашка биззача боараме хьагучадаьлар советски вахара ерригача строя хьалкхеваьча советски салтечун тIехдика тIемеи нравственни гIулакхаш.

(Йистедоалар 2-ча оагIо тIа).

ГРОЗНЕ ХИННА ТОРЖЕСТВЕННИ СОБРАНИ

Селхан Грозне В. И. Ленина цIерагIча культура Двореце хилар Советски Эскареи ТIема-Форда Флотеи 57 шу дизара хетаь торжественни собрани. Цига Советски Эскареи ТIема-Форда Флотеи 57 шу дизара хьакъехьа доклад йир эпсара Г. Т. Петренкос.

Гулбеннараша массава а раьза волаш собране сийлен президиум хержар нов. Л. И. Брежнев керте а волаш КПСС ЦК Политбюро.

Эскаре гIулакх деш ва вай мехкахо

УРАГIА БОДА НИКЪ

Тактически занятеш йистеяьнначул тIехьагIа командира мугIарагIа дIаоттабир бIухой.

— Атака дика чакхъяьлар,— аьлар командира. — Къаьстта дика гIулакх дир мугIаречa Климатова. Баркал кхайкаду аз цунна.

Климатов Бориса кхетадацар шийна фу дарах баркал кхайкаду. «Хасангулиев ма вий... Кхьметтел сона а новкъостал ма дарий цо. Со мича ва эггара хьалха «моастагIа» гучаваьккхар?! — йоахар цун дего. Взвода а лоархIаме хIама даь хила тарлургда цо».

ШоллагIча дийнахьа йоккха топ кхосса Iомалуча геттара дика чакхваьлар Климатов.

Взвод топаш кхувса Iомалуш яр. Малх хьежаш, сийрда ди дар. ЦIаьхха морх а хьайна, догIа делха доладелар. Из цхьаккха а зуаш вацар Климатов. Ерригa цун уйла тIаьнхаяр топ нийса кхоссара. «Хьалха дIаяхача заняте тIа «йиъ» ма-яьккхаерий аз, хIаьта тахан?» — йоахар цо шийн дагахьа. ЧIоагIа кийчвеннавар из топ кхоссара, дуккхаза а хьежорга топаш кхийсая. ХIаьта а са тецар цув. Геттара дика топ кхосса ше тIаийца декхар кхоачаш ца дудалар кхерар.

ХьатIакхаьчар хьежорга топ кхосса еза аргIа. Кхайсса делхар догIа. Топ нийса хьожаяра новкъэ дар из. ХIаьта а ше топ нийса тохаргхиларах шек валацар бIухо. Нийса етталора цун топ.

— Къонаха ва, нийса йийттар Iа топ! — аьлар цунга командира сержанта Белова, кулг а лаьца ловца баьккхар.

— Хьо ва со Iомаваьр. Баркал хилда хьона, — аьлар Климатова.

Сарахьа ленински цIагIа дIачуваьлча, Климатовна бIаргадайра «Социалистически яхьа правофлангоройшта» юкъе шийн портрет. «Ма-чехка а кхийнад», — аьлар цо шийн дагахьа...

ЦаI шоллагIчоа тIехьа хIама Iомалеш дика караерзайир Климатова тIема говзал. Селхан мугIарера салте хиннача нох командир хилар, белаж тIа эхкар погонаш.

Лейтенанта дувц:

— Тха взводе шийн гIулакхашка диллача хьалхалатт сержанта Климатова отделени. Роте а хьалхаяргъя из.

ХIанз Сийлахь-боккхача Даймехка тIем тIа Котало яьккха 30 шу хизара сийленца накъадахара ях дIайолаяьй бIухоша. Климатова отделенеца хинна бIухой берриеаш а хувцабеннаб. Нах керда ба. ХIаравар вовза гIерт командир. Цу Коталон денна ма-воагIара накъаваха декхарийла ва хIара бIухо, ерригa отделени. Из кхоачащде гIерт Климатов.

МугIарера Мехшиев Сабир юххьанца дисциплина телхаеш, ше тIадувхача хIаманга лерттIа ца хьожаш вар. Климатова къаьстта теркам тIабахийтар цунна, кхетама болх бир цунца. Дагадохийтар цунна отделене из санна хинна Крайний хIанз отличник хилар.

Автомат сихагIа а дикагIа а вIашагIйоаккхаши вIашагIйоллаши ях хилар отделене. Цига Крайний шийл хьалхавалар чIоагIа новкъа хилар Мехшиевна. ТIаккха командирагара дийхар цо Крайнеца из операци шийга юхаяйтар...

Иштта шийн новкъосташца ях лоаттаергйолаш Iомавир цо Мехшиев, иштта тIема говзал дика Iомае волавелар Мехшиев, отделене тIема говзал Iомаеш беш бола хала никъ бир Мехшиева а.

Шийцарча бIухошта везаш, цар сий деш командир ва Сунженски леспромхоза тракторист хинна Климатов Борис.

В. МУРОМЦЕВ,
тха штате воаца военкор.

Республикански совещани

Селхан КПСС Нохч-ГIалгIай обкома политически дешара ЦIагIа республика юрта боахама инженерии служба болхлой совещани хилар.

Цига ше доклад еш КПСС Нохч - ГIалгIай обкома секретара М. А. Дорохова белгалдаьккхар республика цхьадолча боахамашка бIаьстан балхашта тракtoраш, кхьйола машинаш тоаяра болх во лелаш хилар. Царех я Назрановски района «Экажевский» совхоз, Надтеречни района боахамаш, «Консервплодоовощ» объединене боахамаш, кхьяраш.

Иштта цо дийцар хьайбай фермашка, комплексашка механизаци яра гIулакх лерттIа вIаштIехьдаьккха ца хилар, йолаш йолча техниках бизза пайда ца эцилга. Республика инженерии служба болхлой цо тIахьийхар бIаьстан балхашта эша ерригa техника сихагIа тоаяь яккхара.

Доклавах хиннача пренешка къамаьлаш дир Грозненски района «Горячеисточненский» совхоза керттерча инженера нов. Глотова; Шелковской района «Коминтерн» колхоза керттерча инженера нов. Сысоева, Наурски района Калиновски станицерча юртбоахама профессионально - технически училища директора нов. Гарибяна, КПСС Ачхой - Мартановски райкома хьалхарча секретара нов. Воронкина, кхьчар.

Совещане дакъа лоацаш бар республика юрта боахама министерства, объединеней кулгалхой, парте райкомий секретараш, кхьбола бехктокхаме болхлой.

Р. МАЛЬСАГОВ.

МАССАНЕНА А ЦХЬА ПОЛИТДИ

ДIадахача ерача дийнахьа, 20 феврале, массанена а цаI дола аргIанара политди чакхдаьккхар республике.

Къахьегама коллективашка а нах бахача моттигашка а актуальни общественно-политически, интернациональни, правови, атеистически темаех лаьца докладаши лекцеши йийшар парте областной комитета докладчикаша — КПСС обкома секретараша, бюро членаша, отделий заведующеша, министерствайи ведомствайи кулгалхоша, профсоюзни болхлоша, хIаьта иштта парте городскойи районнии комитетий докладчикаша.

Цу дийнахьа ерригача производственни участкашка — заводий цехашкеи буровойшкеи механически мастерскешка а хьайбаш лeладеча фермашка а — къахьегамхошта хьалхашка къамаьлаш дир юххьанцарча партийни организацей агитатораши политинформаторашеи.

ХIанз доагIа политди 20 марта хургда республике. Парте областной, городской, районни комитетий докладчикаша къахьегамхошта хьалхашка къамаьлаш дергда «1941—1945 шерашкарча Сийлахь - боккхача Дай-мехка тIем тIа советски халкъо яьккхача котало дерригдунеи - исторически лоархIама хьакъехьа» яхача темах лаьца.

КХОАНА — СОВЕТСКИ ЭСКАРЕИ ТIЕМА-ФОРДА ФЛОТЕИ ДИ

ДАЬХЕН МАШАР, КЪАХЬЕГАМ ЛОРАБЕШ

Са ца кходеш

— ТIом хьовча дийнахьа Брянска гаьна йоаццаш латтар тха полк, — яхаш дувц Маашев Бауде. — «Правда» газета «Халкъо школа ю йоакхо» яхача передовой статьяга радиога гIолла ла а дийгIа, се хьехаш хиина школа дагаеха, цхьацца уйлаш еш вар со. Аьхки тоаенна латта хьу, сийрда хьежа малх, къаьга сигле... — из дерригa а хоза тарлора хIетта сона дагадехача аз хьийхача берашца. «Юха а хьеха гIоргва» йоахар са дего.

ТIаккха дукха ха ялалехь радиорепродуктор чу гIолла оалаш хьахезар: «Къамаьл ду Советски Союза ерригача радиостанцеша...» Дагадехар а сийрда ди а — долла хIама Iаьржделар сона. Таьзет эттар кер чу.

...ТIом болабеннача кхоалагIча дийнахьа Смоленски областе, Ельня яхача города юхе эггара хьалха тIем тIа оттавийзар Маашев Бауде шийшарча новкъостаща цхьана. Из яр Москва дIалаца дагахьа моастагIчо ший керттера низ тIатоIабаьча, вай эскаро из хьачу ца вайта чIоагIало лаьцача моттигех цаI.

Шинна а оагIорахьара къизен дIаьхденнеи тIемаш лаьттачул тIехьагIа фашисташа дIалаьцар Ельня. Из дар 19 июле, шоатта дийнахьа. Бакъда дIахо гаьна бовлийтанзар уж Малхбузени Резервни фронтай эскараша. Цу тIемашта юкъе майра дакъалоацаш хилар Маашев.

Дуккхача деношка тIемаш даьчул тIехьагIа вай эскаро моастагIчоа тIатаIаш тIом дIаболабир.

— Цхьан йоккха йоацача юрта йисте латтар цу хана тха батальон, яхаш дувц Маашева. ДIа мел хьежача гора тIема керда лераш: хIаьтта йийттача бомбашеи йоккхийча топашеи кIоагаш доахаш йохаяь аре, мерца хьу... Тхона гаьна болаш, дукха лакха йоацача хьуна юкъе сайцабар фашисташ а. Тхо тIом дIаболабе кийчлуча хана, маьлхо къега а еш, гучаяьлар германски самолеташ.

ТIом болабале хьалха гитлеровцаша массаза а самолеташ тIахецар. Тхона бомбаш а йийтта дIаяхар уж. ТIаккха, шоаш хьулбенна багIачара хьал а гIаьтта, цIоз санна дукха фашисташ тIаболабелар тхона. Бакъда танкаш яцар царца цу хана, массаза а хулаш санна. Танкаш царга дукха ма ярий, яхаш дувц Маашева.

Из яр моастагIа вай Даьхен дог йола Москва дIалаца бIубенна чувоагIаш хинна ха.

Бакъда корзагIдовлийзар тхо тIабоагIача гитлеровцех кхераденна, йоах Бауде. Тха командира Куравина хьагаргабаккхийтар уж цхьа бIаь гIа баккхал мара юкъ ца юташ. ТIом баь тIехьашка баьхар оаха фрицаш. Тхоаш котдаьннад аьнна тхона хийттача гIолла, мичара ювл ца ховш еттача пулемето легабе болабир тхона юкъера новкъостий. ТIаккха тхо оалоша чIоагIвало лаьцача юхатIехьашка даьлар.

МоастагIчун из пулемет латта моттиг лахаиза яргIоацаш яр. Сонеи Сергеевнеи тIадиллар командира из гIулакх. Сергеев а командир ше а Грозненра бар.

Бийса дIайихьай цу шинне фашисташа яь кIийле лаха гIерташ ца йовза аре тохкаш. Са сийрда дала доладелча хобалар кхераш теккаш ихаб уж. тхиро бошабеш, Iетталуча кIарцхалаша кулгаш дохадеш. Са хилча, Угра яхача доккха доаца хий долалуча, чуккийттача моттиге сайцаб.

Цига салоIаш а хIама кхоаллаш а дегIача хана, дувц Бауде, гаьна йоаццаш йолча кIотаргашкахьа дIахьежаш со вагIаш, дукха лакха йоацача вайцига хулаш хиннача минига гаьнашта бIарг гIаэттар са. Царцарча безама дIахьежаш со вагIаш ходелар сона цар тIара гIа маьлкардахе доладенна хилар. «Ер меттахьа дий хьогI» аьнна хийтар сона. Турмаль хьежача, уж хьулабала оттаь гаьнашта тIара хийтар сона. Сергеев а хьажийтар аз царга турмалца.

Из немцаша лаьца чIоагIало хиннаяр. Тхо цунна тхоашта ца ховш дахха дIатIаьтта хиннадар се хуллаше а. Тхоаш дагIачара тхо хьалгIайттача, моастагIчоа гургдолаш дар, хи чу Iочу ца даьлча даха моттиг а яцар. Теккаш хи чу гIолла урагIдоладелар тхо тIаккха. ТIехкашка кхоачар шелал. Ах сахьата тийкхачул тIехьагIа юха а турмалца хьежар со: гаьнашта юкъе латта фашист бIаргвайр сона. Тхо долчахьа хьахьежар из. Тхоаш цунна ходеннад аьнна хийтар сона.

«Фу дергда вай?» аьнна дагаваьлар со новкъостаца. Воай батальона тIадаха хьожаргда вай, совце а цунна гучадовргма дий вай, аьлар цо. Тхо ходелча гаьнашта юкъера хьаараваьлар сона гуш хинна немце, аз из топ теха Iовиллар. Иштта дов дIадоладелар. Шин оагIорахьара фашисташа етта йолайир пулеметаш, ювлача топий тата хозача яр тха батальон а. Теккаш, бомбаш еттаенна даьхача кIоаганка лелхаш, даггара ювлача пулемета пхо ца кхеташ батальона тIакхаьчар тхо, иштта гучаяьлар тхона немций ши чIоагIало. Иштта дIаболабир тха батальоно кIийленна баьгIача гитлеровцаща тIом, царех бIаь гаргга салтеи эпсари а вувш чакхбаьлар из.

Уж санна моттигаш дуккханахьа нийсъелар Маашевна тIом болабеннача хьалхарча бетташка. Из тIом беш хилар Вязьме, Ярцеве, Рославле, кхыча моттигашка. Уж дар моастагIа шийх бIубенна эггара чIоагIагIа латаш хинна тIемаш. Хийла нийсвелар Бауди фашисташца юхь духьала а этта латта везаш.

«Ди техча санна сиха тIом беш» чакхбовла лейрхIа захватчикаш эшабеш эггара хьалха вай эскаро котало йоаккхаш Москвана юхе баьча тIем тIа хиннав Маашев. Цига пхьарс баьккхар цун.

— Дуккхача къамех нах дар тхо, — йоах Бауде — эрсий, украинцаш, гуржий, таджикаш, нохчий, гIалгIай. Цхьан цIен цезвала санна барт болаш, Iимерза, кIалвисачоа новкъостал де кийча дар тхо. Цо котдоахар тхо.

Московски лостаме баьча тIема юкъе денал долаш дакъа лацарах 9 медаль еннай Маашевна, царна «За отвагу», «За боевые заслуги» яхараш а йолаш, дуккха баркалаш кхайкадаьд командоване.

ТIом чакхбаьнначул тIехьагIа инвалид ва аьнна цIагIа Iохаизар Маашев. Цо хаддаза болх бу халкъа боахама тайп-тайпарча моттигашка. ХIанз из Грозненски промышленни доаца гIулакхаш деча контора цеха начальник ва. Цо кулгалдеча коллективо дIадахача шера план кхо бIаь процент гаргга кхоачашйир. «Красный молот» завода гIулакх деш я из цех. Доккхал ду завода снабжене отдела болхлоша эшшача массаза а кийча хула Маашев сана вола дика саг шоашта нийсваларах. Болх дика барах «За доблестный труд» яха юбилейни медаль еннай цунна, коммунистически къахьегама ударник ва из.

Маашев контора болхлоша чIоагIа лоархIаш а сий деш а ва. Из контора парторганизаце секретарь ва. Дукха ха я из болх цо бу. Общественни болх дика барах парте райкомо Сийлен грамота еннай Маашевна.

Ю. ЮСУПОВ.

СУРТА ТIА: Маашев Бауди
Н. ПЛИЕВА сурт.

ЦХЬАН ДАЬ КЪОНГАШ САННА

Со эскаре вахе гIулакх деш вола бархI бутт баьннабар гитлеровски фашисташа вай Даьхенца тIом хьоабаьча хана.

Тха 55-гIа стрелкови дивизи латтар Белоруссе, 300 километр гаргга лушка малхбузехьа. Со вар 41-ча полка, 3-ча батальона пулеметчик. Болабенна цхьа кIира дайлехьа тхо долча а хьакхаьчар тIом.

Вай Даьхен массе а мийнигашкарча тайп-тайпарча къамех нах бар тхоца. Шоай са ца кходеш, Iоажалах ца кхераш майра духьал латтар уж лирача моастагIчоа. Вай Даьхен хIара город, хIара юрт, лаьттан хIара чIегилг лораеш, лира тIемаш деш бар советски салтий. Лакхехьарча командоване приказах мара тIехьашка довлацар тхо.

Цхьабакъда, юххьанца моастагIчун низ чIоагIагIа хилар бахьан долаш, тIехьашка довла дезаш хулар. Доккхий тIемаш хилар 1941-ча шера августа бетта Витебска юхе. Цига чов а хинна госпитале хилар со ноябрь бутт тIакхаччалца.

Белгалдаккха довгIа хала човнаш йолаш госпитале бада салтий денал ца дохаш, сихагIа тоа а бенна моастагIчоа духьал отта, цунцара чIир лаха ловш хиннилга.

Ноябре госпиталера араваьлча со вахийтар Богдана Хмельницкеи, Кутузовеи, Суворовеи орденаш лелаеча 252-ча Харьковски дивизе ше къаьсттача разведчикий роте. Цу роте хилар со тIом чакхбаллалца.

Сийлахьа тIема никъ бир тха дивизе моастагIа хIалаквеш МоастагIчоа етташ Серпухова юххера дена Венгререча Секешфехервер яхача городе кхаччалца бахар тха дивизецара тIемахой. Корсунь-Шевченковски а Яссо-Кишеневски а операцеш чакхйовхача, цига го баь чу а лаьца моастагIчун эскараш дохадеча дакъа лоацаш хилар тхо.

Боккхача лоархIаме гIулакхаш чакхдоахар тха рота массанахьа а тIемашка. Хозахета оалаш дацар фронте: «Эскара лергаш а бIаргаш а разведчикаш ба» аьле. Шин взводах латтар тха рота. Тха шоллагIча взводо 30 моастагIа каравоалавир. Кхы кIезигагIа дацар цхьоалагIча рота хьаккхамаш а.

ДагавоагIа сона тхоай взвода командир зIамагIвола лейтенант Костин. Майра тIемахо вар из. Из хьалха а волаш дуккхазза хиннад тхо моастагIчун доазон тIа даха. Тха взводаца бар эрсий, украинцаш, гIалгIай, кхыча къамех бола нах. Царна массанена шийгара хьоккхам луш вар тха командир Костин. 1944 шера Молдаве хала чов хинна госпитале вихвар из. Цул тIехьагIа цунах фу хиннад хац сона. Цига вийра разведчик гIалгIа Джандигов Ахьмад а. Бакъда тхо дIахо дахар тхоай новкъостий чIир лохаш, моастагIчоа етташ.

Иштта дагайоагIа сона эггара тIехьара сай разведка а. Венгрерча города Секешфехевера гаьна доацаш латтар тхо. Бийса юкъера тIехьаьлча разведке даха дезаш дар тхо. ВIашин къаьстта чIоагIа доттагIал долаш дар тхо — Московски областера Пальгуев Юрийи, Киевски областера Якубенко Павели. Тхоашта тIадилла тIема декхар кхоачашдара кийчо еш дар тхо. «Мувса, — йоах Юре, шорттига, — нагахь санна хьона чов хуле аз хьо моастагIчун лаьтта вутаргвац хьона, Iа со а ма виталахь...» Аз из бегваьккхар. ЧIоагIа новкъа хетар цунна, оаха ше дувцар бегаш тIа даьккха.

Хьалххехьа зийна а белгалъяьккха а яр дийна немец лаца моастагIчун окопашка цIаьхха тхо чулелха деза моттиг. Саперашa аьшкасаьрг хоадабаь чакхдовла Iург а даьккхадар. Со а волаш ялх саг вар тхо разведке долхаш хиннараш. ХIаьта командир а волаш вож ялх тхо юхадовлагIаш хIийлен тIара тхона новкъостал де дезаш бар. Тебба даха моастагIчун окопашка тхо чулийлхача цига цхьаккха саг вацар. Миччa бесса а сакхийна хинначох тара дар фашистий оаха лелачох. Уж байдда дIабаха хиннабар сангара чу гIолла. Цигара тхо юхадовлаш, царех цхьанне теха граната йиккха сона еррига воpув а йохаеш чов хилар. Пальгуев Юрей Якубенко Павелей хувца а хувцаш ги а велла цIавера со цигара. ТIаккха госпитале дIавигар. 1945-ча шера 6-ча январе дар из.

Уж сай новкъостий разведчикаш бахьан долаш дийна висар со.

Из халкъий доттагIал бахьан долаш вIаьштIехьдаьлар вай йехка эггара лирагIа хинна моастагIа — фашизм ший бIехача бIена чу гора оттае. Из доттагIал къаьстта дика бIаргагора разведчикий вахаре. Советски эскараша моастагIа эшаваь сийлахь-йоккха котало яьккхача хана со вар Венгрерча Бай яхача городе госпитале. Тхох хIаране доккхал дора цу толамах тхоай а дакъа доаллаш хиларах.

...Дукха ха я тIемо йохаяь городаши юрташи юхаметтаоттаяь а кхы дIахо тояяь а. Бакъда советски наьха дегашкара цIаккха а дIабаргбац Дай-мехка кортамукъале бахьан долаш шоай дегIамаш Iодехка Даьхен тешаме къонгаши мехкарийи. Тахан из толам боаккхаш эггара хьалхарча мугIарашка лаьттача Советски Эскарен ТIемафорда Флотен 57 шу дузача дийнахьа из Котало бIарга ца гуш дIабахача Даьхен турпалий сий дар лов сона хIара советски саго, тIера кий Iо а яьккха.

М. КУРТОЕВ,
Сийлахь - боккхача Даймехка тIема доакъашхо, СоагIапчарча № 19 йолча юкъерча школа хьехархо.

ЦIаккха дицлургдац

Фашистски Германе тийнача баьхах вай Даьхенца тIом хьоабаьча 1941 шера трамвайни управлене технически отдела начальник вар со.

ТIом болабеннача хьалхарча денна военкомато тIа а вийха Курски областе Мартино яхача моттиге хьожавир. Цигача яр тIом беш долча доакъошта лаьрхIа ротай политрукаш кийчбеш йола курсаш.

Бетта цу курсашка дийшача Калинински фронте хьожавир со.

ДагадоагIа хьалхара дов. Цхьан юрта чIоагIбенна гитлеровцаш арабаьха юрт хьаяккха тIадиллар тха полка. Из дар 24 августе сахуллаш латтача хана. Делкъа ха хилалехьа юрт мукъаяьккхар оаха. Сарахьо, новкъостала кхы а низ хьакхаьчача гIолла, юха дIаяккха гIерташ массехк атака йир фашисташа. Юрта йисте чIоагIбала вIаштIехьдаьлар цар.

Цу довна юкъе аьтта кога чов йир сона. Маскировочни халатагIа доалла тIехкар хьоарчадаь чов дIа а йийхка йоккхача топа пхо кхийтта баьккхача кIоага чу дIачIоагIвелар со. ШоллагIча дийнахьа тхона новкъостал кхаьчар, бохабир оаха фашисташ.

Чов йийрза госпиталера араваьлча кхаь бетта комиссарски курсашка деша вахийтар со. Уж чакхъяьхачул тIехьагIа воккхагIвола политрук яха тIема званиe а луш 10-ча фецарча гвардейски парашютно-десантни бригаде вахийтар.

Дийнахь а бус а Iомалуш яр бригада состав парашютащца самолеташ тIара чуккхувсаила. Юххера а приказ дера моастагIчун дов де аьнна.

— Бийса я. Цхьаццa кхоссалуш чукхувсалу салтий самолета тIара. Хьаделлалу парашюта кIай чаьтар. Хьалха лаьрхIача хьагул а лий моастагIо дIалаьцача моттиге долх тхо.

Цхьаннахьа, бийсан дага а доацаш дов дарах метта ца боахийташ хIалакбу моастагIий, мукъайоаккх юрт, кхоачашду приказ.

Иштта хул кхы массехказза а. ЦIаьхха, дага доацаш ду оаха дов. Тхона юкъера наггахьа вола новкъост мара ца къасташ советски эскара доакъошца вIашагIкхийтар тхо. Уж массехк юрт фашистски гIаьрахоех мукъайоаккхаш хиннача довнашта юкъе цIаьхха а чов хилар сона: хIанз чов хиннар аьрда ког бар.

Чов йийрза госпиталера араваьлча тIом чакхбаллалца тайп-тайпарча тIема доакъошка гIулакх деш хилар.

1953 шера Советски Эскарера воагIашехьа а трамвайни управлене балха вера. Укхазара 1969 шера вахар пенсе.

Ткъаь итт шу даьннад тIом чакхбаьнна. Цхьабакъда, наха цIаккха дицлургдац советски салтечоа карагIдаьнна турпала гIулакх.

А. ШИЛОВ,
пенсионер, запаса майор.

БИРСАЧА ШЕРАШКА

Советски Эскар хьахинна ди тIакхоачаш дагадох сона цунна карагIдаьнна денал дола гIулакхаш, цунца дувзаденна хинна сай вахар.

Сийлахь - боккха Дай-мехка тIом болабеннача хьалхарча денношка, 1941 шера 5 июле сай лоIаме со эскаре гIулакх де вахар. ХIаьта 18 шу даьнна зIамига саг вар со.

Городе Орджоникидзе кхаь бетта йола эпсарий доаццa курсаш чакх а яьха, лейтенант волаш Урале лаьттача стрелкови дивизе нийсвелар со...

1942 шера август бетта эскара тха соединене Сталинградски фронте дIайигар. Цига эггара хьалха тхо тIем тIа эттар Сталинграда малхбузехьа уллача Ерзовка яхача юрта. Iалаьмате къиза а дукха нах боабеш а хилар из тIом. Дерригa лаьтта лотаденнад. Волга чура хий кхехкаш да аьнна хетар. ХIаьта цига тIем тIа бар соца цхьана Орджоникидзе дешаш хинна са новкъостий хIире М. Дулаев, адыгеец Нешев, эрсий Загоровский, Сорокин.

Тхо связисташ дар. Стрелкови батальонашта юкъе бувзам лоаттабарал совгIа царца цхьана атака а контратака а е езаш хулар тхо.

Сона йиц ца луш къаьстта дагалатт Сталинграда юхера 123 йола лакхале. Довкъа тIа чIоагIало а лаьца, массе а тайпарча герзашца тIом Iочубеш бар фашисташ. БIаьхбенна а къиза а тIом баьчул тIехьагIа мара тIехьашка ца боахалуш, чIоагIа духьал эттар цига гитлеровцаш. Дукха нах бовбир царех, дукха тIема техника йохайир. Цу тIем тIа доккха денал гайтар майор Нокандзе командир волаш хиннача тха батальона. Из котало йоаккхача вай бIухошта юкъе хаддаза бувзам лоаттабир аз командаш еш хиннача подразделене.

1942 шу чакхдоалаш — 1943 шу долалуш тха соединене дакъа лаьцар Сталинграде моастагIчун эскара йоккха группа го баь чуерзаеши из хIалак яь дIайоаккхаши хиннача тIемашта юкъе. Цига а денал долаш гIулакхаш дир тха подразделене. Фашисташта тIатаIача вай эскара бувзам лоаттабарал совгIа, тха подразделене ше а тIом бир. Сталинградски тракторни завод уллача тха взводо йохайир моастагIчун дзот, итт совгIа салтеи эпсари вийна а караволаваь а тIера ваьккхар моастагIчун эскара. Цига къаьстта тIом дика беш хиларах совгIаташ делар тхона. Сона ЦIеча Седкъа орден елар.

Дицлургдоацаш белгалдаьлар уж денош са вахаре: хIаьта дIавийцар со коммунистически парте мугIарашка.

Сталинграде баьча тIем тIа вай яьккхача котало Фашистски Германега ше эшаргхилар дIахайтар, кхы а майрагIа лата бIухой дог уралоттадир, инициатива вай эскара бееллар. Цу тIем тIа къонахчал долаш моастагIчунца лийта байра са дукха новкъостий, царна юкъе Дулаев, Нешев, Загоровский, кхыбараш а болаш.

Цул тIехьагIа тха дивизи 5 гвардейски армена юкъе а йолаш тIом беш хилар Степной, Воронежски, шоллагIча Украински фронташка. Цо тIом бир Украиннера, Молдавера немецки гIаьрахой лелхабеча, фашистий Iазапа кIалхара Румыни, Австри, Югослави, Венгри, Чехословаки мукъайоаккхача. Сталинградера болабенна Праге кхаччалца тIема ала ца хадаш бола никъ бир тха дивизе. Хала а денал долаш хила везаш а бар из никъ.

Аз дакъа лаьцар 1943 шера Курско - Орловски дуге хиннача бирсача тIемашка.

Кхы аттагIа бацар 1944 шера февраль бетта го баь чулаьца Корсунь - Шевченковски группировка дIайоаккхаш баь тIом а. Дика дагабоагIа сона цига цу шера 5 марта Киевски областа Поповка яхача юрта хиннa тIом. ДIатIаводача минаш а яьхка, цига чIоагIало лаьцаяр моастагIчо. Плен боалабаьча фашисташа аьдийцачох цига латта гитлеровцаш хиннабар, «смертникаш» оалараш. Бакъда мел чIоагIа уж хиннабале а, тхона духьал лоаттабаланзар уж. Тха 113-ча стрелкови полко меттахьа техя бохабир уж. Цун командир вар татарин подполковник Харисов.

Цу тIем тIа со сай взводацарча салтечунца украинцаца Гутыряца моастагIчо яьккхача траншея чу ваьлар, юхе тIа а даха, тIом беш оаха вийра массехк немецки салте, кхоъ плен воалавир.

Къонахчал долаш из тIом барах Гутыряна «За отвагу» яха медаль елар, хIаьта сона — орден «Отечественной войны II степени».

Сийлахь - боккхача Дай-мехка тIем тIа дакъа лаьца еррига моттигаш йийца варгвац.

Вай Даьхено, парте, правительствас бизза мах бу советски гражданина даьца моллагIча а патриотически гIулакхa. Цу тIем тIа дакъа лоацаш хиларах сона цу шин орденал совгIа, 6 медаль а еннай, царца «За оборону Сталинграда», «За победу над Германией» яхараш а йолаш. Командоване дуккхазза а баркалан кхайкадаьд.

Даьхенна цIаккха а бицлургбац ше бахьан са дIаденна къонгаш.

М. ГАДАБОРШЕВ,
Сийлахь - боккхача Даймехка тIем тIа дакъа лоацаш хиннар, Назрановски райкома партийни комиссе председатель.

[illegible]

Сура тIа: кировски взводацарча тIемахоша сий деш дагалоаттлу полк вIашагIъелла граждански тIема полководец Я. Ф. Фабрициус.

С. СМОЛЬСКЕ сурт.
ТАСС фотохроника.

[illegible]

О. ПОРОХОВНИКОВА сурт.
ТАСС фотохроника.

[illegible]

С. ДЯТЛОВА сурт.
ТАСС фотохроника.

СОВЕТСКИ САЛТЕ

(Йистедоалар. Доладур 1-ча оагIув тIа).

На да, эггара хьалха, хьамсарча лаьттанца безам а социализма идеалашта мутIахьа а хилар. ВIашагIъийнача цу шин гIулакхах хьахиннай керда тайпа патриотизм: советски, социалистически патриотизм. Духхьал советски патриотизмо, социализме гIулакха кIела хьалхара къаьстта чIоагIа бехкбоккхам хетаро чIоагIйора вай тIемахой, турпалаш майрали, къовсам лоаттабаран котало наш яхаран низ телир. Уж коадамболлеш дола гIулакхаш юкъера хIана доах хан цхьаболча буржуазни Малхбузен вакалаша Советски Эскаро тIема толамаш дахара бахьан шоаш кувнача хана.

Хаттар отта тарлу: дIадаьна зий-хьогI фашизмана духьала лаьттача тIема шерашка селлера хьагIа хьагучадийнна маьхера гIулакхаши из нравственни капитала? Цу хана [illegible] ма даьннадий, хIаьта хIинз салтий форма лелаераш ветераний къонгаш а болаш, къонгий къонгаш ма бий?

Каст-каста хул со эскара доакъошка, цига дог тийша лаьвода со тахана салтий фашизмаца баьча тIема турпалий хила тоам бола смена хиларах. Дог кура ца дален сатийна бIу ца болен йиш яц. Даьхе лораеш болча къоначар ракетни установкаш, татал массагIа йола самолеташ, хий кIал гIолла лела атомни лодкаш, масса лела танкаш лехкаш, электронно - вычислительни машинашта кулгалдеш бIаргадайча. Къона салтийи эпсарийи бакъдар аьлча, цар аьйччул дуккхагIа да хьашташи эшараши. Цхьабакъда керттерчунгех лоархIамечунгеи диллача кIеанга башхало я доккхагIа ноахалерча нахаи царнеи юкъе: шоай даьша кхайкаяь вахара принципаш я цар кхайкаераш а; коммунизма идеалаш мара кхы тайпа идеалаш яц цар — кхы тайпа идеологи кхы тайпа морали цар тIаэцаш яц.

ДикагIбола салтийи эпсараши ба эскаререча къахьегаме эггара дикагIдола толамаш доахараш. Советски Союза Коммунистически парте бараш. ХIаьта цу тайпарча кагийча нахаца айса къамаьл массаза ду, фронтера вахар шиншерIа дег чу досс сона. Халеи хоадамболлаши бола тIом болабеча хана массагIазза баьхкар со къаьнара коммунист волча къона новкъостий из шояшта парте бака рекомендаци лулга дехаш. Коммунисташ а болаш лата чубаха ловра парна. ДагадоагIа сона, 1943 шера январа деношка, Сталинграда юхе гобаь латтача немецко - фашистски бIун группировка хIалакьяра тIом беча хана, тхоай 65-ча Эскаре парте мугIарашка 1.700 бIухои эпсари хьечувена. Царех цхьабарашта рекомендацеш аз тийннаяр.

Советски Эскара карагIдувлача дерригача тIема толамий овлаш цунцарча халкъа безамахи оагIохи доахк. Фашизмаца тIом лаьттача шерашка тыле йоккхий халонаш лайнай советски наха: кер биззал хIама диадац, тIадувха барзкъа во хиннад, чуIе моттигаш дуккхагIча даькъе шийла хинна. Цхьабакъда тхона, салташта, эшаш цхьаккха хIама хиланзар; е барзкъа а, е кхача а. Мел эшача хIамашца ший эскар камаьрша Iалашдора халкъо. ТIом болабеннача юххье танкаши самолеташи тоъанар тхона. Болхлоша, эзараш предприятеш мехка малхбузехьарча районашкара малхбоалехьарча районашка дIа а йихьа, дукха ха ялалехьа цига болх бе йолаялийтар, хийцца герзи тIема техникеи хьаелга вIаштIехьдаьккхар. Юххера а, тIом чакхбовлачахьа лестача хана, моастагIчунгарчарел дуккха а дуккхагIа танкаши самолеташи яр Советски Эскарга.

ХIаьта моттигашка бахача наха мел доккха новкъостал дора фронте тIом беш латтача бIуна! Цу тайпара дуккха новкъосталаш даьча моттигех алхха цаI ювцаргья аз. 1943 шера гурахьа Днепрал дехьа довлача хана цхьан бийсанна тилла даккха дезаш дар шераченн доккхачеи хина тIагIолла тIий. Саперашца цхьана гIулакх дIадоладир цига баьхача, тха бIу дIакхачарах хьунашкара шоай юрташка юха чубаьхкача ахархоша. МоастагIчун топий пхорчашта кIал болх бора цар, хIаьта а бокъонца диллача сахьата кердача гIаь тIа гIолла дехьарча берда тIа яьлар танкаш, артиллери, кхыйола тIема техника.

Тахан, машаран деношка, эзараш долча чIоагIача говнашца ший халкъаца дувзаденна да Советски Эскар. Цунах хьакъаста йиш йоаца дакъа да из. Цун мугIарашка гIулакх ду болхлой, ахархой, интеллигентий къонгаша. Эскаре гIулакх де тIахьеха деноши бокъонца дола цIей а хиле дIаотт вайцига. Кагирхой гIад а бахе болх сийле яьккхача СССР Герзашцарча Низий байракхашта кIаллаттача мугIарашка, хIапа аьлча, царна бIаргагу, тIема форма ювхаш вола, машари советски халкъа кхолламе къахьегами лорабеш латта саг мел сий долаш ва.

Советски Эскаре гIулакх делга зIамигача сага дика вахара школа я, нравственни физически чIоагIву цо, хIаьта, массаза а яхар мо, бIухочоа технически специальность лу. Вай социалистически общества вийза хьинаре член а хиле дIаотт из эскаре. Са эзараш коллегаш — тIема гIулакхаш тIара нах — Советий депутаташ а кхыча депутатаща — болхлощца, ахархоща, интеллигенце вакалашца пачхахьалкхеи гIулакхаш къестадеш а ба.

Советски салтех ала бокъо а йолаш оал тIемахой — кортамукъале йоахараш. Гитлеровски Германе тIема машин йоха а яь, фашистски Iазапа кIалхардаьхар цар Европа халкъаш.

Вай Даьхенна тIера сигале тахан маьрша я. ХIаьта а, дунен тIа кхы а да вайна дунен халкъашта юкъера кхоккам кIаьдбара духьала дола империалистически агрессеи тIемеи низаш. Из ха а ховш, советски тIемахоша молха декъа леладу, мамогга чIоагIъю шоай тIема кийчо.

(АПН).

ЯХЬЕ КОТБАЬННАРАШ

«1973 шера социалистически яхье котваьннар» яха сийлен цIе яьккха 18 эзар саг вар вай республике.

ДIадахача шера уж кхы а дукхагIа хилар. Царех цаI ва гIишлой материалийн гIишлой индустрен Аргуноки комбината слесарий - ремонтникий бригадир Вахаев Амали Мумадович. ХIара, бетта задани 120—130 процент кхоачашъю цо. Кхо шу дизад цун портрет комбината Сийлен доска тIа хьалтеха доалла. Амали Мумадовича дог равза долаш ший опыт дIалу шийца къахьегаш болча новкъосташта. Общественни вахаре а хьинаре дакъа лоац цо. Из ва профсоюза завкома члени, формовочни цеха партай ни организаце секретара заместители.

Сунженски районе дика воазаш цIе хезан ва «Путь к коммунизму» яхача колхоза механизатор Лебеденко Леонид Никитович. Ткъо шу совгIа ха я балха моттиг ца хувцаш из къахьегаш вола. Цу шерашка хьинаре къахьегарца сий даьннад цун коллективе. Даим тIехкхоачашъю цо шийн смении нормаш.

Башха - дика производственни хиларал совгIа дика рационализатор а ва Леонид Никитович. Механизированни хьсапе картофелесажалкана заправка яра йола метод юкъейоалаяьй баьха цун предложенех. Цо кхычахь, балха ваха йиш йолаш мукъавалийтав 12 болхло. ХIара шера цу предложене паччахьалкхенна 1200 сом пайда бу. Дукхачa шерашка хьинаре къахьегаш цо даьха толамаш белгадоахаш тийнна кхьдола совгIаташ доацаш цунна еннай Ленински юбилейни медали «Знак Почета» яха ордени.

«Ремонттехника» яхача республикански производственни объединене автослесара Хаджиев Идрис Ахмедовича къахьега ялк шу мара дац. Цу лоацачa хана ше дикача оагIорахьа дIавовзийтав цо коллективе. ДIадахача шера 2400 сома бахача наха гIулакх де социалистически декхараш тIайийцадар цо. Уж декхараш тIехкхоачаш а деш бахача нах 3500 сома гIулакх дир Идрис Ахмадовича. Иштта из хиларах цунна еннай коммунистически къахьегама ударник яха сийлен цIи.

ИйслагIа пятилетка дIайолаелча денз башха-дика къахьегама толамаш доахаш хьавдагIа Сунженски лесокомбината шофер Курбатов Петр Трофимович. Пятилетка хьалхарча диъ шера цо дIа-юкха йиньай 14562 кубически метр хьу. Из хул планагIа лаьрхIачул 562 кубически метр дукхагIа. Духхьала дIадахача шера цо кхояьй 350 килограмм доагора - смазочни материалаш. Шофера говзал йоллашехьа автокрана крановщика говзал а дика карзерзаяьй цо. Общественни балха тIа а хьинаре дакъа лоац Петр Трофимовича. Укх тIеххьарча массехк шера профсоюза цехкома, членалла волиш ва из.

КIезига бац балха тIа дика толамаш а доахаш социалистически яхье хьалха латташ бола болхлой Грозненски аьшкбетона конструкцей заводе а. Царна юкъе а дукагIа лоархIачарех ва газоэлектросварщик Самойлов Анатолий Николаевич. Цхьаккха смена дIаяхийтац цо шийн смении норма тIехкхоачиш ца еш. ХIара дийнахьа аьшкбетона конструкцешта эша 250 килограмм арматура вIашагIхотта езача цо вIашагIхотт 300 килограмм арматура.

Укх деношка хиннача Нохч-ГIалгIай облсовпрофа Президиума заседане итогаш йир дIадахача шера йиълагIча квартале социалистически яхье котбаьннараша деьхача толамий. Ткъаьа виъ сага портреташ республикански Сийлен доска тIа дихьар. Царна юкъе ба лакхе цIераш яьха производстве хьалха латтараш а.

Е. МАКСИМЕНКО.

№ 4 ЙОЛА «АГИТАТОРА БЛОКНОТ»

Укх деношка араяьнна КПСС Нохч-ГIалгIай обкома пропагандан агитацеи отдела «Агитатора блокнота» аргIанера, йиъларIа номер дIайолалу «Плана тIехьа лоаттабу къовсам хIаранега ший дулхакцIех дола гIулакх санна лелалайта» яхача редакционни статьица.

«ЛоарIаме даташ» яхача рубрикана кIал я Дунен халкъашта юкъерча кхалнаьха Денна — 8 марта хетаьь «Мехка сий дола мехкарий» аьнна парте обкома кхалнаха юкъе бечa балха отдела заведующе Л. Алмазовас язъь статьй. 1941—1945 шерашка Сийлахьбоккхача Даймехка тIем тIа фашистена Германи эшаяь Котало яьккха 30 шу дизаре хетаяь я сий долча машинаыкъахоно А. Афанасьева вай мехкахочок подпольщиках Фидаров Мурали Камбулатовичах язъяь корреспонденци. Агитатора укхаза иштта короргья Сийлахьбоккхача Даймехка тIема доакъашхоех йола цхьайола цифраши факташи.

«Пятилетка чаккйовла шу. Юртарча къахьегамхой Еррнгсоюзни социалистически яхь» яхача разделе я «Парте тIахьехама жоп а луш» аьнна корта бола КПСС Шалински райкома хьалхарча секретара А. Осмаева статья, кхыйола материалаш.

Мишта кхоачашду социалистически декхараш

ШОАЙ НИЗАХ БІУБЕННА

Гудермесски района «Кавказ» колхоза шурий - товарни ферме тхо кхаьчача хьалхарча мийтта дийнахьа баьча балха итогаш еш бар ферме бежа Iуй, доаркаш, Iаьсий леладераш, специалисташ.

— Мишта итогаш?, — хетт оаха колхоза нерттерча зоотехникага Разиханов Яхьяйга.

—Во яц, — жоп ду Яхьяс. Соахка Iай йоаккхаш хиннача юкъера лаьрхIача 700 грамм дукхагIа я хIанз цхьан дийнахьа хIара кхоабача Iаттагара йоаккха шура. ХIаьта паччахьалкхенга еккар 75 центнер дукхагIа я дIадахача шера укх хана еххачул.

Яхьяс хувцачоа дешал ду цIеча угол : хьалтеха йоаххача графикаша, стендаша. Ферма коллективо мишта болх бу ха безам болчоа царга хьежача кхоачам ба.

Уллув хьалтеха ши график йоал. Царех цаI дIадахача шера февраль бетта хIара дийнахьа ферме йоаккха шура дIаязъеш хинна график я. ХIаьта шоллагIъар — укх шера февраль бетта хIара дийнахьа йоаккхар дIаязъеш. Масала, февраль бетта кхойттлагIа ди. ДIадахача шера цу дийнахьа 16232 килограмм шура яьккхар, хIаьта укх шера —17230 килограмм. Цу цифраша хьагойт ферма коллектива къахьегама овсарле дикка лакхъеннилга.

Колхоза хьайбаш леладераша ийслагIча пятилетка хIара шера мишта къахьет хьахьокхаш стенд я укхаза. Цу тIа хьежача гуш да ферме хIара кхоабача Iаттагара йоаккха шура шерагара шерага алсамйоаллга. Иштта, нагахьа санна 1971 шера хIара кхоабача Iаттагара 2053 килограмм шура яьккха хиннале, ийслагIча пятилетка дIадахача диъагIча шера хIара кхоабача Iаттагара 2435 килограмм яьккхай, 18 тонн планал совгIа а йолаш, 518 тонн шура еккар паччахьалкхенга, хIаьта дулх дохкара план 106 процент кхоачашйир. ХIара бIаь Iатта тIехьа 91 Iасилг кхедир, планагIа 85 Iасилг мара кхоле па дезаре.

Уж толамаш доахаш къаьстта доккха дакъа лаьцар социалистически яхье хьалха хиннача доаркаша «Знак Почета» ордел лелаеча Эдилгириева Барета, Ильясова Сапета, Мальцагова АсрeIа, бежа Iуша Каталов Залке, Магомадов Вахас, дулха хьайбаш кхоабача бежа Iуша Абакаров Яхьяс, Алисултанов Мохьмада.

Укх шера доаркашта юкъе яьржача яхье январь бетта хьалхара моттиг яккхарах, со ферме хиннача дийнахьа, Баретан Сапетан ахчан преми елар, цул совгIа Барета сийна контора хьалхашка цIе байрах айяьй.

Ферма помещенешка хьажа долх Разиханов Яхьи, ферма ветеринарни лор Юсупов Адлани, сон.

Чудолх тхо дежурнеш болча бежа Iушта хьадаьча цIалга чу. Цу чу менги, пешк, истол латт. Январь бетта яхье котало яккхарах енна цIе вымпел я лена тIа хьастамагIа хьалъуллаш.

— Хьажал аккарга, — йоах Вахас.

Хьаэц аз сайга хьаккхувдаду каьхаташ. ХIара дийнахьа хьайбашта хьахецача доакъара оттаю ведомосташ я уж. Хьайбашта цхьан дийнахьа лаьрхIа доакъар хьахецачуннеи из хьайнцача Вахен кулгаш на хIара ведомоста кIал яздаь.

— Цу ведомосташа торо лу доакъара учет нийса лелае, — йоах Разиханов Яхьяс.

Доахан латтача кхыча моттигашка а хилар тхо. ЦIенеи лостам болаши я ферма хьайбаш цулатта помещенеш. Болх беш я доакъар дулла, кхо, нуьхаш арайоаха транспортераш.

ШоллагIа шу да доакъар кийчдеча оаха болх бу. Барда, муж, кхыча доакъарашца эдеш доахана лаьрхIа ча, Iасилгашта искусственни шура кийчъю цига.

Тхо цехе даьхкача хана сайрийна доахана дилла ча кийчдеш дар.

— Бардаца э а дийя, патока а техе Iанарца кIаьдду ча. Цу тайпара кийчдаь из дика дуъ доахана. Цу гIулакхо дикка лоходу шура яккхарга дIадодар, йоах Разиханов Яхьяс.

Хадданза йоакхо ю колхозе хьайбашкара йоаккхача продукцега дIадодар лохдара. Цхьадолча боахамашка, масала, йол, ча Iалаш а дийя хьайбаш латтачара гаьнна кхашка дIаоттаду. Цул тIехьагIа гурахьа, Iай, бIаьстан юххье из фермашка хьатIакхухьаш дIахьа тракторащ лехк. Цунга хьежжа лакхлу хьайбай продукцега дIадодар. Цхьабакъда, «Кавказ» колхозе дерригa доакъар ферма коа хьа а дена дIаоттадаьд. Чана, аьла пресс-подборщикашца кепаш яьй, доакъар эехье доадац. Цох боккха пайда боал. Иштта, 1973 шераца-нийсдича 1 соми 5 кепиги кIезигагIа ахча дIадахар соахка цхьа центнер шура яккхарга.

Укх пятилетка тIеххьарча шера колхоза хьайбаш леладераша дош деннад план 2100 килограмм йолча хIара кхоабача Iаттагара 2200 килограмм шура яккха, из, планал совгIа 70 тонн а йолаш, паччахьалкхенга 580 тонн йохка, хIара бIаь Iатта тIехьа 90 Iасилг кхеде, дулх, планал совгIа 10 тонн долаш, паччахьалкхенга 110 тонн дохка.

Фу ду оаш уж декхараш кхоачашдара? — хетт аз Разиханов Яхьяйга.

—Хьона бIаргадайнначa тайпара, лостам болаш а механизаци яь а я хьайбай помещенеш, шортта доакъар да ферме. Цхьабакъда толам баккхара из кхоачамболаш дац, нагахьа санна болхлой шоаш хьадечох дог лазаш беце — Цудухьа наьха балхацара безам совбаккхара, цар политически кхетам лакхбара къаьстта теркам тIабохийт оаха. Яхье хьалхе лелаеш, шоай декхараш къаьстта дика кхоачашдеш бола нах морально а материально а белгалбоах. ХIара болхлочоа дахча, кIора, доакъар деннад. ферма болхлошта бетта шозза лекцеш еш колхоза агитбригада членаша, ферма ветеринарни лоро Юсупов Адлана, учетчика Мутушев Нуре, кхычар. Шоаех еча йоакхонга хьежжа къа а хьег наха, — йоах Яхьяс.

Советски халкъо Сийлахьйоккха Котало яьккха 30 шу дизара сийна хьайбай продукци яккхара ах шера план нийслагIа май тIакхоачаш кхоачашъе дош деннад «Кавказ» колхоза хьайбаш леладераша.

— Хьайбаш леладераша шоай дош кхоачашдергхиларах шек хила везац, — бIубенна йоах Разиханов Яхьяс.

М. ХАМАТХАНОВ.

ТХА ПОЧТАЛЬОН

Грознерча Первомайски улице гIолла йоагIаш хул газетех, журналех бизза тIорми а болаш къона кхалсаг. Из я № 13 йолча бувзама отделене почтальон Волункова Виолетта Тимофеевна. Пхи шу совгIа ха я цо из атта боаца болх лелабу. ХIара дийнахьа цо нахага дIакхоачаду эзар совгIа газеташи журналаши, дукха кхьдола каьхаташ. Иштта цо хIара бетта цIагIа дIа а дихье дIалу 300 совгIача сага доагIа пенси. Боккхийча наха газеташта язбала новкъостал ду, царна эша конверташ, маркаш, кхьдар Iалашъу. Дика цо ший болх лелабарах цунна баркал оалаш ба участке баха берриге нах. ХIана аьлча, цо ханнахьа дIакхоачийт хIара цIагIа газеташ а почта а. Иштта цун сий ду цо болх бечa коллективе.

Ший балхах лаьца Виолетта Тимофеевнас йоах.

—Са болх цхьа йоккха цIи йоацаш мугIарерчарех ба, цхьабакъда, наха чIогIа эшаш а, Iа лерттIа лелабича пакъабоалаш а ба.

А. ШИЛОВ,
пенсионер.

Московски область. Берий продукташ кийчъеш йола Истрински шурий-консерви комбинат — производства лакха культура йола предприяти я. Цун автоматизированни цехашка кийчбу эгтара зIамагIбарашта лаьрхIа бола кхача. Из ба йокъаяьча шурий консерваш, «Малютка», «Малыш» яха дуга, кена, гречка хьоар теха йола берий смесаш.

Дукха ха йоацаш укхаза арацеха йолаьй йокъаьяьча шурий керда продукт. Цувах виталакт аьнна цIи тиллай, цун маIан да «вахара шура» яхилга. Из тела йиш я бера из даьча дийнахьа денз.

Виталакт хьаьй дулха-шурий промышленноста Украински Iилма-тохкама института специалисташа. Цу боккхача маьха берий продукта массехк тонн хьаьй хIанз.

КПСС Централни Комитето партега, советски халкъага даьча Кхайкарала, «1975 шера халкъа-боахама план ханал хьалха кхоачашъяра, ийслагIа пятилетка толамца чакхъяккхара промышленноста, гIишлон, транспорта болхлоша еррнгсоюзни социалистически яхь йоаржаяра хьакъехьарча» КПСС ЦК, СССР Министрий Совета, ВЦСПС, ВЛКСМ ЦК Сопама жоп а луш, предприяте коллективо лаьрхIад берригa низ массе а оагIорахьара общественни производства эффективность лакхъяра тIабахийта, бахача наха эшара боарамга а ассортиментага а хьежжа дукхагIа шурий продукташ арахеца.

Иштта укхаза лаьрхIад В. И. Ленин ваь 105 шу дизарга пхе шера план чакхъяккха а планал совгIа 20 миллион сома продукци арахеца а.

СУРТА ТIА: йокъаьяьча шурех яьча берий продукташта расфасовка еча цехе. Цеха дикагIбола болхлой Н. Е. Бабочкинан (аьрдехьа) А. И. Федотован.

В. Кошевой сурт.
ТАСС фотохроника.

ИйслагIча пятилетке городе Грозне хьалъеча культурно-бытови гIишлошта юкъе лоархIамегIарчарех цаI я междугородни телефонни станце здани. ХIанз телефонни бувзама боахдой чубола помещени чIогIа готта я, яхаш дувц Нохч-ГIалгIай гIишлошъеча управлене специализированни СМУ-10 кулгалхоша. Цудухьа хьалъеш я керда МТС. Отделочни балхаш дIадоладе мара ца дезаш май бетта кхачалехьа цига де мел деза монтажни балхаш чакхдаха социалистически декхараш тIайийцад СпецСМУ-10 кхоалагIча гIишлой участка гIишлошъераша.

Шоаш денна дош толамца кхоачашдергхилар хьахьокх Серповский Валентин Яковлевич керте латтача бригадерча монтажникаша. Сменни нормаш 150—170 процент кхоачашъю цар. ХIанзлехьа пятилетка тIеххьарча шера хьалхарча квартала план кхоачашъяьй бригадо. Уж толамаш доахача къаьстта дика къа а хьегаш социалистически яхье хьалха латташ хиларца белгалбаьнна ба монтажникаш Симонов Владимир Сергеевич, Смолый Виктор Алексеевич, Мамонов Анатолий Семенович, электросварщикаш Ломакин Николай Александрович, Косых Виктор Степанович, кхы дукха бараш а.

ЛОАРХІАМЕ ГІИШЛО ХЬАЛЪЕЧА

Кердача междугородни станце цига къахьегаргдолча болхлошта мел эша хьалаш хургда. Города юккъе хьалъеш йола здани подвальни помещенеш ца лаьрхIача а пхезза вIаштIара яь я. ЦхьоалагIча этаже хургья бытови помещенеш, гардеробнеш, наьхках доахка бераш долча нозноштa лаьрхIа цIеноши, общественни организацей, кулгалхой помещенеш, кхыраш. ХIаьта шоллагIча этаже хургья цига къахьегаш болчарна лаьрхIа йоккха столови, медслужба, телефонисткашта салаIара эша помещенеш. КхоалагIча, йиълагIча, пхелагIча этаже хургья производственни корпусаш.

Iалаьмате хоза хургья междугородни телефонни станци. Массе а оагIонгахьара малх чукхетаргбоацаш оттаяь панелаш хургья.

ГIишлошъераша, монтажникаша хьинар кхо ца деш къахьеге а, цхьадола кхоачамбоацараш нийслу из хьалъеча. Нохч-ГIалгIай гIишлошъеча управлене аьшкбетона конструкцей завода коллективо ший ханнахьа эшаш йола аьшкбетона изделеш ца хилийтарах хIара дийнахьа дукха балха ха йоаю монтажникий. Нагахьа уж ца нийслоре кхы а дикагIа дIагIоргбар болх. Тхона ма-эшша гIишлон материалаш хилча апрель бетта отделочни балхаш дIадоладе мара ца дезаш кийча хулийтаргъяр оаха ер здани, — йоах гIишлошъераша. Уж кхоачамбоацараш цIенадаь дIадахара сихха оарцагIбала беза заказчикаш.

Б. ДОТМАРЗИЕВ.

САЙНА ЭХЬ ХЕТАШ...

РЕДАКЦЕГА ДЕНА ПИСЬМО

Пхи-ялх шу хьалхагIа боккхийча наха Энгель-Юрта гул а бенна, хьехкайкадир, тахан денз дIа юрта молла декхараш хьона тIадохк шоаш аьнна. «Хьона, Абдулхаджиев Iаьлийна, — аьлар цар. — КъорIа цеша а маIан де а хов. тIаккха хьо ва молла хила везар». Бакъ да а ма-дий из-м, белггала сона ховш да Iарбий меттала деша (паччахьа хана Суворов-Юртарчеи Алероерчеи хьужаре деша ваьгIав со). цхьабакъда, дын авторитет а хинна дIаотта сона цIаккха а дагадехалац, къайлахьоргдаш аз: боккхийча наха баь сона дего башха къоабал ца беш тIайийцар аз.

Къайлахьоргдаш аз цхьаькха а. Тха колхоза юрташка, шу даьккъе Энгель-Юрта а, советски законашца тарлургдоаца гIулакхаш леладора. Уж дар — кхенза йола йиIигаш маьре ахийтар, саг яр-яхар, йоIи зIамига саги вIаший раьза доаццашехьа а, урдоа леладора. Сона хетаргахьа, цхьаккха дезал бацар урдув ца луш е ца эцаш. Цу тайпара мел дола гIулакхаш сона молла хила вIалла дага а доацача хана. цу тоабанна юкъе волаш аз даькача шерашка а, леладеш дар. Из бахьан долаш сай дегIах хьаж йоагIар сона.

Вай, нохчийи гIалгIайи, долаш да, хIанз мукъагIа са кIоаргга дог тийша ма-хиллара, цхьа зуламе Iаьдал: саг велча бежан де деза. Дукхаза а теркалдаьд аз, дукхкха бераш долаш бола дезал Iаттах е жех боалаш, цкъаза шоай юхеднсар а моллана дIалуш хилар. Со массаза а хиннав, хIанз а ва саг веннача, дика-во денача нийсвоннача молла сагIилгаш гуллара дукхьала. Кховзткъе пхийтта шу даьннад са. Царех шовзткъа шу гаргга болх беш даьккхад аз, дукхагIа йола ха хьаьнала вахаш яьккхай. ХIаьта царна юкъе вахача-м кхычар чотах ваха везаш ма хулий.

Са эхь-юхь шин даькъа декъалора: цхьан оагIорахьара, со молла хиларах тарра, бокъо йоацаш саг яр-яхар даькъала дувца, царна шарIата Iаьдала дIагIа дуIаш деша дезаш вар, байнарашта а санна; вокх оагIорахьара сай дагахьа цу гIулакхашта со раьза вацар. Цкъаза вагIаш уйла йича дагадохар сона, фу дар хьогI аз молла «гIулайх» дIакхессача, аьлаь. ХIаьта а лоархIавацар со, денал тоъацар.

Сона фуннагIа хете а, молла декхараша дIадехар аьнна Iамал мел еча метте со хулга. ТIаккха цунга дукха ха йодар. Колхозера болх битабар аз. Хала хьувзар са дезал, бераш. Сона тIерча молла цIеро шек боахар уж. ХIаьта сай берашта цхьаккха тайпа кулдоаца хIама тIакхачар дезаш вацар со.

— ХьалхагIа а хIана а чIоагIа духьала хиннав со таьзета зикар дара. Зуламе гIулакх да из. Къаьстта а берашта. Цу тIа гIолла чIоагIа къовсамаш хул бе-бечa вирдех болча мурдий. ХIаьта наха юкъерча хахетаро цIаьккха а дикадар даь моттиг яц.

Хана йоахалла дукхагIа чвттадаьд аз сайна хьалхашка хаттар: «нагахьа, санна дукхача Iамалаштеи Iаьдалаштеи се раьза ца хилча, моллад а сенна леладу аз, сай дего къоабал ца дер а хIана ду аз?» Сай са дуэш хиннача хаттара жоп мишта а маца а корадоагIаргдар хац сона, нагахьа санна «40 лет Октября» колхоза коммунисташ хиннабецаре. Цар сона къамаьлаш дир, хьалхагIа хьинаре къахьегаш, лаьтта дика довзаш къахьегамхо хинна хьо, йоахар цар, харцахьча наькъа тIа ваьннав. Цар мел дувцар бакъдолга сайна ховшшехьа а со тIаккха а хьадда цхьа сонаж беш вацар. Цкъа собрани гулъеннача хана колхоза председатела Осмаев Iусмана, дын «авторитетий» гIулакхашта ше критика еш, царна юкъе са цIи а яьккхар. Собране бар са вошa Абдулхаджиев Алами пун сесаг Бишии. Уж шаккхе а — парте членаш, юрта лоархIаш бола нах. Долче, сох баьккха бехк царна а Iоттар хулаш ма барий.

Цудухьа, цкъа дукхха нах гулбеннача таьзета аз дIахьийра, моллал айса дIакхоссаш хилар. Иззаморг дIахьийра аз колхозхой собране а айса лаьрхIан лоархIашн хиннача, шоай къахьегамца тха колхозах низ бола, бIаьхий боахам баьрашка а. Уж йоакхо йолаши къахьегам дукха безаши хилар бахьан долаш эргаьнний тха юрташ: Къаьли-Юрт, Азамат Юрт, Энгель-Юрт. Уж хозъеннай, тоеннай цига я башхахоза клубаш, культура цIеноши, школаш.

ДагадоххарагIа аьлча, Энгель-Юртовски школе хьехархолла болх беш ва са воI Муса. Из — комсомолец. ЗIамагIа вола воI — Хьамзат цу школе ийслагIча классе дешаш ва. Вахарера шоашта моттиг лехай са мехкараша — Мислахен Хаваней. Сай берашта, берригача вай кагирхошта, тхоай юрта хиннача доккхийчей сийрдачей хувцамашка хьежача, уйла ю аз: вай доккхал де йиш йолаш мел дола хIама — вай дикагIболча наха, шоаш баьха моттигаш а йита, вайцига, Нохч-ГIалгIайчене, керда вахар хьаладеча новкъостал де баьхкача берригача специалистий, хьехархой хьинареча къахьегамах хьахинная. Вай из кхетадеш цун мах бе беза.

Бакъдолчоа бIарга тIа бIарг а оттабаь бIарахьажа а дын гIулакхех цIенвенна хьахада а сай денал хинна дика хет сона. Са къоанал долллачa хIаманна кхочам хинна я — паччахьалкхено дика пенси тел сона, сенна эш сона хьарамча гIулакхашца кхычахьа гIолла тIадоагIар? Доллача хIамал дезагIа да сона хьаьнала вахар.

А. АБДУЛХАДЖИЕВ.
Гудермесски района энгель-юртахо (укх шера 15 феврале арадаьннача «Грозненский рабочий» тIара).

ДЕГІАУХА МЕХКАШ: КХЫЧА МЕХКИЙ КАПИТАЛАЦА ЛОАТТАБЕЧА КЪОВСАМА ХІАНЗАРА ЭТАП

Кхыча мехкий предпринимателаша дегIаухача мехкашкара дIакхухьа ахчаш 1980 шерага кхоачаш 24 миллиард доллар дукхагIа хургда. Из бахьан долаш талхаргда къонача паччахьалкхений валютно-финансови гIулакхаш. Иштта уйла сецай торговлен дегIаахарен дешашта йолча ВIашагIкхийттача Къамий Конференце секретариата (ЮНКТАД) экспертий.

Кхетадеш ма-дарра, дегIаухача мехкашка шийн позицеш хIанз а чIоагIа лоаттаеча кхыча мехкий капитал юкъекхахьарах хулаш дола водар кIезигде гIерташ да дегIауха мехкаш. Укх тIеххьарча хана монополей гIулакхашта тIахьожам дукхагIа лоаттабе яьннай шоай лоIамера къона паччахьалкхенаш. Массе тайпара дукха гIулакхаш да цу тайпарча тIахьожамо чакхдаха йиш йолаш. Цо шийна хIамаш чуноац: пайдаш аракхахьара доазув оттаделга; кхыча мехкий фирмай акцей контрольни пакет моттигерча предпринимателашка е паччахьалкхенга дохкар чьадехилга; доазол дехьара инвестицеш чуоташ дола доакъош къоастаделга; кхыча мехкашкара баьхкача вIашагIъийначa фирмай директорий дукхала доазув оттаделга; налогаш еттара къаьстта система юкъе йоалаелген договораш тIа оттадаьр кхоачаш ца дарах гIолаш деттилген, н. кх. дI. Каст-каста моттигаш нийслу дегIаухача мехкий правительстваша законагIа дIадехараш кхыча мехкий компанеша кхоачаш ца деча хана цар доалахьенна национализаци еш.

Дукха ха йоацаш а тIехьа цу тайпара гIулакх дича боккха бала кхоачар дегIабоагIача моллагIча мехкага; империалистически паччахьалкхенашеи монополешеи экономически бойкот оттайора царна, товараш дохка рынок лацар, кредиташ кIезигдора, диверсеш лелайора, цхьаццайолча хана герза низ а юкъебоахар.

Цхьабакъда хIанз дунен тIара хьал наьха санна хувцаденнад.

Цкъа-дале, политически кортамукъале тIа-тIа дукхагIа чIоагIлуш хиларо, дуккхача мехкашка паччахьалкхен сектор хьаьро, вай ханара промышленни производство дIайолаяларо, хIаьта иштта шоай квалифицированни кадраш кийчъяра масштабаш шеръяларо а къамий къонача паччахьалкхенашка йиш хулийт юххьанца кхыча мехкий капитала гIулакхашта бизза тIахьожам лоаттабе а хIаьта цул тIехьагIа эшаш йола торонаш вIаштIехьъяларга хьежжа цар гIулакхаш эшаш ца хиларах тарра ца дехаш дита а.

ШозлагIа-дале, дунен капиталистически боахама вIашдухьаленаш кIоаргъеннача хьалашка дегIаухача паччахьалкхенашка йиш я товараш дохка рынкаши бедал духьювла хьасташи бахьан долаш империалистически паччахьалкхенаштеи монополештеи юкъе ирлуш латтача къовсамах тIа-тIа доккхагIча даькъе шоай гIулакха пайда эца.

КхозлагIа-дале, дегIаухача мехкий хIанз торо я социалистически паччахьалкхенаша оагIув хьаллоацаш хиларах ког гIортолга е. Цудухьа хIанз отташ латтача хьалашка къамий къонача паччахьалкхенашца хIилла ца лелайича, шоашта аьттув бола оагIув ца лехача ца йоалаш я кхыча мехкий монополеш.

Уж хувцамаш дегIаухача мехкашта мел гIойле йолаш ба хьахьокха йиш йолаш ба «Ирак Петролеум» яхача низ болча мехкдаьтта монополеца иракски халкъо лоаттабу толаме къовсам. Цу компане мехка ло беллаб 1925 шера денз. Цу ханарча Иракa марионеточни правительствана качделладар Иракa еррига территоре тIа 2000 шерага кхаччалца мехкдаьтта лехен дахен «Ирак Петролеума» бокъо луши из доалла оттаеши дола договор. ХIара шера 20 процентага кхаччалца къаман доходи мехка кхыча мехкий чIоагIача валютера 40—45 процент экспортах хьайидери лечкъадеш йолча компане ма-дарра аьлча, бухйоахар Иракa экономика. 1972 шера иракски правительства национализаци йир «Ирак Петролеума». Из гIулакх чакхдаккхар бахьан долаш дунен халкъашта юкъера мехкдаьтта монополеш иракски мехкдаьтта дохкара новкъарле е гIертар. Цхьабакъда социалистически мехкаш даькхар Иракa новкъостала. Иракагара дукха мехкдаьтта ийде доладелар уж. ДукхагIа ийде яьлар йоккхийча английски американски мехкдаьтта монополей спекулятивни политика бахьан долаш доккхий зенаш хулаш йола капиталистически мехкий цхьайола фирмаш а хIаьта иштта дегIауха мехкаш а. Бойкота кампане лийрхIар кхоачаш хиланзар.

Дунен тIа низий соотношене хулаш дола хувцамаш бахьан долаш укх тIеххьарча шерашка шаьра гучайоал дегIаухача мехкашкара кхыча мехкий капитала позицеш тоъал мелъяларгахьа леста тенденци. Из гучаяьл моттигерча фирмашеи паччахьалкхенои дакъа лоацаш «вIашагIъийна предприятеш» дукхагIа хулаш хиларах а, кхыча мехкашкара капитал дIадахийтараша лоаца акционерни дакъа зIамигдарах а, кердача предприятешка кхыча мехкий капитало дакъа лацара формаш хувцаяларах а (акционерни дакъа лацаргара патенташи лиценэеши йохкарга а хIаьта иштта технически гIулакхаш дарга а довлар). ТIа-тIа шерагIа яржаш латт концессионера доалахьа юсача продукце дакъа тIа-тIа кIезигдара ларда тIа концессеш телара хьакъехьа кхыча мехкий монополешца соглашенеш яра практика. Кхыча мехкий компанеи доалахьеи цхьадолча даькъа хIанале а национализаци яьча мехкдаьтта доахача Iарбий мехкашка хадданза дукхагIа хул кхыча мехкий монополей пайдаш тIара паччахьалкхений бюджеташка еш йола отчисленеш.

Цунца цхьана кхыча мехкий монополеша хIанз кхыметтел массазеи массанахьеи баппе а юхабалац, дегIаухача мехкий правительствашкара национализаци ергьяц е цунна «нийсхонца» компенсаци ергья аьнна дош даккха а хIаьта иштта кхыча мехкий компанешта тIера цхьайола налогаш дIаяхийта а гIертача империалистически паччахьалкхений оагIонгахьарча гIонах ког гIортолга еш уж хиларах дукхагIа а. Гуччакьа шоаш леладеш дола тийша балхаш а дитац монополеша (масала, Чиле). Къаьстта чIоагIа довнала яха гIерташ я дегIаухача мехкашкара 60-ча шерий алхха шоллагIча ах юкъагIа 23 миллиард доллар, вешта аьлча цу юкъа цу мехкашта даьча капиталистически новкъостала ахчал 1,5-зза дукхагIа дIадахьа йоккхий дуккхача къамий корпорацеш. Цхьа бахьан долаш дацар, ООН Генеральни Ассамблея VI къаьсттача сессе 1974 шера апреле ше къамаьлеш Йемена Халкъа Демократически Республика вокало хьакхайкадаьр: «Йоккхий дуккхача къамий корпорацеш эгтара дегазагIа йола неоколониализма белгало я. Iалаьмате боккха экономически политически низ болаш, йолча цар дегIаухача мехкий Iалама ресурсаш тишъяь ца Iеш, иштта цар политически кортамукъале бух а йоах».

Белгал ца доаккхаш дита йиш яц, шоай экономически политически позицеш чIоагIъяр духьа кхыча мехкий капиталацара бувзамаш шерде ловш дола гIозараш цу мехкашта шоашта чухьа хилар. Къаман хьашташ теркая ца а деш уж гIозараш шоай правительствашка «аьттув бола инвестицеонни хьал» оттадергдола гIулакхаш чакхдахийта, «хьайнйллача наIарий политика» лелаяйта гIерташ йола моттигаш кIезига нийслац. Цхьабакъда, практико хьахьокхачох, цу тайпарча политико дегIаухача мехкий халкъашта эксплуатаци кхы тIа а чIоагIъю, бокъонца шоай суверенитетах доах уж. Масала, бразильски сенатора Франко Монтоуру деча тешалагIа, Бразиле кхыча мехкий предпринимательство могаяра политико цунна доагIача даькъа промышленностера 70,2 процент, торговлера — 59,2 процент, транспортера — 67,8 процент кхоачаю. Юххера а, къаьсткъаьстача мехкашкеи къаьсткъаьстача ханашкеи кхыча мехкий капитала позицеш цхьайолча даькъе мелъяргахьа лестача керттерча тенденцена юккъе гIолла хьакъедаш хул юхамачахьара тенденци а (масала, Чиле, Индонезе).

Цхьабакъда белгалдаьккхача лоархIаме хургда, кхыча мехкий капитала позицеш мелъяра йола тенденци буржуазни лостам болча мехкашкеи социалистически лостам болча мехкашкеи шо-шоай башхалонаш йолаш хилар. Уж башхалонаш, белггала аьлча, кхыча мехкий капитала позицеш мелъялара боарама а (социалистически лостам болаш долча дуккхача мехкашка экономикана юкъера цIенъяь е дукха ца юсаш аракхессай из) хIаьта иштта кхыча мехкий доалахье дIаяккхара формашта а йоагIаш я — социалистически лостам болаш долча мехкашка национализаци еш латт кхыча мехкий компаней доалахье паччахьалкхенца дIа а луш, хIаьта буржуазни лостам болаш долча мехкашка кхыча мехкий доалахье къаман частни секторга дIателар могаду, вешта аьлча цу доалахьеца «африканизаци», «арабизаци» оалаш яр ю.

ДIахо йолача хана дегIаухача мехкий халкъаш кхыча мехкий монополей Iазапах мукъадоахилга цар къаман боахам чIоагIбаларца, къаьстта а паччахьалкхен секторе, дувза доагIаш да. Къаман экономика хьалъеча даьхача толамех ког гIортолга а еш, кортамукъа даьннача мехкашка прогрессивни низий торо хургья кхыча мехкий капиталаца лоаттабу къовсам дикка чIоагIбе. Цу тIа а, хIанз лелача событеша хьахьокхачох, цу къовсаме доккха дакъа лаца йиш йолаш да шоай юкъара организацеш хьаечеи (мехкдаьтта доахачеи доазол дехьа дохкачеи мехкий Организаци, доазол дехьа цIаста дохкача мехкий Межправительственни совет, кхыраш) дунен халкъашта юкъерча форумашка цхьатарра хьаувттачеи дегIаухача дуккхача мехкий низаш вIашагIтохар а.

ДегIаухача мехкашта Iалаьмате лоархIаме хIамаш карагIдаьннад цар инициативагIа гулъяьча ООН Генеральни Ассамблея VI къаьсттача сессе. Сессе къоабалдаьча документаш тIа оттадаьд дегIаухача мехкий шоай Iалама ресурсашта йола суверенитет а кхыча мехкий монополей доалахьенна национализаци чра йола бокъо а бакъъеш хилар. ХIаьта цхьатаррарча бокъонегIа йолча дунен халкъашта юкъерча экономически отношеней система хьаяра тIадерзадаьча гIулакхашта юкъе хьоахадир «дуккхача къамий корпорацеш дегIаухача мехкий чурча гIулакхашта юкъе гIертаргйоацаш ца а».

Владимир ГАНКОВСКИЙ,
экономически Iилмай кандидат

(АПН).

ДОАЗОЛ ДЕХЬАРА

Анкара къоарза белгалонаш

ХІанзарча Анкара центре — «Кызылай» яхача майдан тІа гІолла чаккхйоал Ататюрка цІерагІйола проспект. Укхаза я банкаш, коммерчески конторাш, тикаш, отелаш, ресторанаш. Массанахьа — хоза кийчъяь рекламаш. Лоалахара улицаш а тара хила гІерт проспекта. Цхьайолча хана малхбоален городе хье хиларах шеквувл хьо. Къаьнарча кхаь-йиъ этажах даьча цІеноштa метта Іоакъахи бетонахи яь прямоугольникаш латт. Шерлуш латт улицаш, эргаьха тоаеш я майдаш, керда скевераш хьаеш латт. Малхбузен ІаьдалагІа тахнара Анкара хьалъеш латташ хилара тешаллеш санна столице урагІъяха латт небоскреба каркас — «Ишбанкассы» яхача туркий къаьнагІа йолча банка керттера контора.

Малхбоален ерригача городий хьисапе долча, вІаши эргаш долча хІамаех лиза да Анкара вахар: дІаяхача заман долчунца лоалах да вай замандар, хьал долаш хилар къелаца. Къулбехьенера дІахо къилбаседагахьа города керттерча артерена тІехьтессача машиннаькъа тІа гІолла дехьаваьлча хье кхыча дунен тІа ваьлча санна хет хьона. Анкара къаьнагІа дола дакъа да из. Укхаза я — юкъерча бІаьшеренашка бусалба архитектурах даь наха бахен торговни гІишлош, къаьнара маьждигаш — шийттaлагІча бІаьшерен сельджукски водчества цІи хеза образецаш. Бердашта тІатеІа дагІача цхьан этажах хьалдаьча цІеной готтигача улицай лабиринташ. Укхаза бах цхьан бийсанна биъ бІоагІа Іочу а теха царна тІа ткоь тилла кхийнараш, иштта вІаштІехьдаьннад цар укхаза законах баха а цул тІехьагІа цІеноШ хьалдара балхаш чакхдаха а бокъо яккха. Цу тайпара хьалдаьча цІеной «геджекондуэ» аьле цІи йоаккх, «цхьан бийсан даьраш» яхилга да из. Города го бaьккха дагІача цу цІеношка столице вахача цаІи ахи миллион сагах 60 процент нах бах. Цу районашка водопроводаш яц. Моттигерча наха фий ховш яц кафеши кинотеатраши. ХІаьта хІанзарча транспортах къамаьл де а хьашт дац.

Ший тайпара белгалонаш йолаш хул Анкарера Іа. Шелал ма эттиге пишкаш летаю бахача наха, хІара цІен тІа латтача турба чура Іаьржача кІура гурматаш араух, урагІ а баха дукха ха йоаккх цо города тІа латташ. КІезиг-кІезига лаьтта Іобоссача курзо гонахьа мел дар Іаьржду. Иштта хургья город февраль хьатІакхаччалца.

Ший боарамагІа дІадода вахар. ЦІувзаш, таташ деш хул хьаеллача лавкаш тІарен тикаш тІарен хьайоаха жалюзаши чІегаши. Прилавкаш тІа маьхаш тІаяздаь товараш Іодохк. Цар маьхаш хІара дийнахь лакхлуш латт. Кхора хьисапе долча пелашка чай дІа-хьа кхуь кІаьнкаша. Цу массанахьа кхоачаш болча кІаьнкаша хьакхухьача газеташа керда хІамаш дувц, хІаьта уж дукхагІча даькъе дог гІоздоаккхаш а хилац: е гази электричествои езъиларах дувц цар, е даьтта дІадаларах, е шурий продуктех дефицит хиларах.

ІалаьматеЧоагІа тІадеттаденнад маьхаш, иштта сиха лакхлуш латт хьабе болх ца хилар а. Цу социальни кІомаргаша эггара хьалха Іоткъам бу доходаш кІезига йолча болхлошта, ахархошта, лохерча гІулакхерча наха. Каст-каста хулаш йолча забастовкаша, митингашеи манифестацешеи тешал ду мехка эттача хьала раьза боаца нах тІехьтІехьагІа дукхагІа хулаш латтага.

—Ди чаккхьалча Іохец турецки халкъа къамал-кортамукъан къовсама турпала — Ататюрка мавзолей тІера байракх. Цхьабакъда бийса яхачул тІехьагІа мара Іойнжаш столица. Бийса яххалца нах лел Ататюрка проспекта тІех цуг гонахьарча улицаш тІех, йоагаш хул сакъердача моттигий неонови лампаш.

Ах бийса яьлча мара сатем оттац. Цхьабакъда массехк сахьат даьлча ший йоакхонаш, проблемаш, сатувсаш дола хІамаш кхоачашде юхайолалургья город.

И. МИХАЙЛЮК, АПН корр.

Анкара.

ИЗРАИЛА «АТОМНИ ПРИЕМ»

Чухьа, дега салоІам бара цхьаьккха цхьа тІом эш Израила. Из парадоксальни концепци хІанз холера санна сихеи Іоаткъам беши дІаярж Израиле. ТІом хургба е хургбац яха къамаьл дац укхаза хІанз, маца болалургба яхаш да. ХІанз мукъагІа сенна эш Израила тІом?

«Октябрьски тІем тІа» тІема гІулакхашка дІадахийтар (кхо миллиард доллар!) США-с сихха юхаметтаоттадаьд. Цхьабакъда ший дайна сий юхаметтаоттаде магац сионизмана. Из процесс юха дастаргІоацаш хинна хиннай. Израила Іалаьмате чоалханеча хьалашка цунна никъ буллараша дог даьнна белгалдоаккх, сионизмана тІехьарбараш тІа-тІа кІезиглуш латтилга. Сионизма политико-идеологически гІулакхаши экономически гІулакхаши вІашкадахка гаьна да. Цо вІашагІъелла тІема машин цІаккха а кІаьд ца луш адамий синоши рузкъен дІакхехкаш бола кхимар а хинна дІаэттай. Эхь ца хеташ даим ше деха сагІилгаш а тІехьа кІордаьй Израиль сионизм хьаллоаттаярга хІара денна финансови гІулакха меттел, моральни гІулакха а шозза дукхагІа мах бодача США-рчен кхыча мехкашкарчен жугаташта. Цкъара Іургаш даьннад израильско-американски юкъмоттига.

Сионизмо Израиль политически экономически тІема кІоага чукхесса хилар а сов дукха Іайнача тувлабалара, гІалатай, авантюрай счетех мах бала беза критически минут хьатІаэтта хилар а гуш да.,

Цхьаькха а цхьа тІом эш Израила цу счетий мах дІатакхара — аьттув ца боалаш мел диса хІамаши къайноши цу тІема дІатІадахкара. ТІемал шийл кІезигагІи ца эшаш эш Израила хІанз тІема хьакъехьара хабараш. Духхьал цар кхухь хІанз укх сахьата политически экономически дивидендаш. Цу хабарех доккха дош дар а хІаьта иштта доазол дехьарча шийх «тешараштеи» ший йоккхагІйолча партнера США-нен санна, иштта Іарбий дунена а тІемен политически гІулакха шантаж яр а духьа атомни бомба хьакъехьа хабараш доладаьд Израило.

ХьалхагІе а ший лоархІам баьи ноташ тІара санна лекхаши яр «бомба» яха операци. Израила президента Эфраим Кацира хьакхайкадаьд, Израила «ядерни потенциал я» яхаш, журналисташта духхьашха торо лу американцашкара енача ядерни реакторашкен мехка кхыча Іилман центрашкен хьажа. Юхедисар прессо дІакхоачашду: цунна гоннахьара хромаш, указанеш, событеш хьалувц, шоай тайпарча хьисапагІа хьакхайкаю. Физикаш-атомщикаш Израила тІема министерстве кхыметтел моллагІча гІулакха тІа хьожабаь а хьожабар хІанз шерра кхайкадеш да. Бомбаш лелаергаш технически кийчъяра даькъера кхоачамбоацар атта дІадоаккх цу пресса уйлащцен фьылгашцеи (проект цхьан хана израильски разведко швейцарски сейфашкара лочкъаяь йихьа хинна «Мираж» яха французски истребитель цу гІулакха таръяри эргаьккха тоаяри санна).

Атомни бомба тоха Израила вІаштІехьдоале тамаш я, кхыметтел мичча хана хинна, а цун доалахьа из хуле а. Израильски атомни бомба эккхара низ лоадамбоацаш хургбар Израила цунах тІехьагІа хургдар а тІехьа лаьрхІича дунеи общественносто цунна кхайкаергйолча эгІазала низаца нийсбича.

ТІаккха Израила сенна ийшад ший авантюраши харцахьа даь лоархІамаши бахьан долаш шийна тІаэттача укх халача хьалашка Іалаьмате кхераме атомни чоп боахилга?

Сионистски гале чу «циск» соцаде хала хиннад. Тайп-тайпарча мехкий газетийи журналийи хьалхарча оагІош тІа белгалдаьннад Израила «атомни наькъа» бокъонца дола маІан. «Нью сайнтист» яхача кІирапна цкъазза арадувлача английски газето яхачох, ядерни герза хьакъехьара хабараш эттара хьалха Америка ВашагІкхийттача Штаташта шантаж яра эш Израила: оашош тхона массаза тела герз соцаден шоай мехкара оаха гулду бІаьш миллионаш доллараш новкъа хилеи дага ма дохалаш а аьнна дий, кхы тхоаш де хІама доацаш дисарга, хьежача, оаха шоана де тарлур!.. Тель-Авивера хьахоэ: ВІашагІкхийттача Штаташа дице дагІац, СССР-ои США-си вІаштІехьдаьккхача дунен халкъашта юкъера кхохкам кІаьдбара гІулакха кхел Израил «ядерни потенциал» йолаш хилча Сионерчар уйлаех тиймва хилар. США Израила новкъостал де кийча хилари Израила тІа а этта тІом бе США кийча хилари вІашагІа а дувзаш дунен кхоалагІа тІом хьоабара кхерам тІатассара духьала яц Тель-Авив.

Цул совгІа, ядерни герз доарж ца дарах долча договора Советски Союзо кулг яздаь хилча, тІаккха Іарбий хІама хургмичай «израильски атомни бомбана духьалъяккха»: СССР-ен Іарбийн доттагІала юкъмоттиг фуннагІа-моллагІа даь а, кхыметтел аморальни средствашца а толхаелга дукха хьалхагІа денз Израила дагадоаллаш хиннад.

Дунен халкъашта юкъера общественни уйла Израила пайдана йолча оагІорахьа ца лестача хана чІоагІа вІаштІехьбоалаш латт Іарбий барт. Атомни бомба хьакъехьа дувцача хабараша кхерадаьдац Іарбий дуне, соцаьяц уж вІаши барта бахара процесс. Цу тІа а Израила тІа-тІа халагІа хул США-царча юкъмоттигах тІа-тІа шерагІа ювлаш латта къоргаш дІайикъа. «Нью-Йорк таймса» хетачох, наьха санна халахетар отта тарлуш да гІулакх Израилан США-нен юкъе. США доале латтараша а. тІехьа дувцаш хабараш да «Израила чов ергйола решенеш тІаэца» ха хьатІакхаьча хилара хьакъехьа, хІана аьлча «моцагІе а денз американций хьашташ доазонел тІехдаларга кхоачаьй США Израилцарча бувзамо».

Іарбий мехкашта кхерам тІатувсаш лелаю мунда лоархІаш хиннача Израила лоархІам дІабоалаш боагІа США-на гарга. цхьанна хІаманна пайдана йоаца, цхьабакъда безача маьха, США маькара арахьара политика доастама йоахаш йола, доацча гІулакха кхоабар хиннай цунах. Капиталистически юкъмоттига маІан ше а да ийшараштачул дукхагІа теннарашта гІад а бахе новкъостал деш.

Вахар тоаденна хиларах лаьрхІадац Израило «атомни прием» дІайолае: укхаза юкъе даьннад США-рча жугатий общинаша телача, дашаш латтача, цхьабакъда хІанз а тоъал хьаьнача сагІилгех а хадданза еча тІема субсидех а къаста ца лар; США кертерча политически тІемен гІозарашкара Израила духьалара уйла тІа-тІа дукхагІа чІоагІъялар; Іарбий барт тІа-тІа дукхагІа чІоагІлуш хилар. Іарбий дунена хетачох, цу приемо тІехьашха даьхадац Израила политически тІемен шантажа духьалъотта лаьрхІа Іарбий мехкаш.

П. ЮРКОВ. (АПН).

Ливана цуьхьалара израильски провокацеш хІанз а йолаш я. Дукхача юрташка израильски салташа итташ цІеноШ леллийтад.

СУРТА ТІА: чубаха цІа доацаш биса ливански дезал.

ТАСС фотохроника.

ФЕ ХИЛА

ТІеххьарча хана дикка кІезигъеннай республика наькъашка хулаш йола авареш. Водителий дисциплина чІоагІъялар а наькъа бокъонаш цар дикагІа лораяр а да из. Цул совгІа, наькъашкара хьалаш хала хилар бахьан долаш автомобилаш шорттигІа лехх водителаша.

Цхьабакъда, духхьала сухал лохъяр кхоачамбац авари ца хилийтара. Масала, мотоциклист, Шелковской района «Бурунный» яхача совхоза хаьхо В. Хамутов геттара шорта воагІар ший мотоциклаца, ХІаьта а хатар хилар. Наькъа тІа латтача автомашина нозкъара вала венна кІалтІар кхессар цо мотоцикл. Хатар хиннача моттиге хьакхаьчача ГАИ инспекторо белгалдаьккхар мотоциклист чІоагІа менна, веха хилар. ХІанз больнице ва Хамутов.

«Атагинский» совхоза штурвальни, вурийтта шу даьнна вола С. Сугаипов корта бохабеш дола маларащ менна вацар цо авари еча хана.

Кхыча новкъа гІолла вера из зуламга. 16 феврале Сугаиповеи цунца хиннача цун новкъосташеи наьха коа а баха «Жигули» яха автомобиль йигар. Города а юрта а наькъашка гІолла автомобиль лоаллаш сакъерда лаьрхІар цар.

Сов къона автомобила шофер зе а зийна из соцаве лаьрхІар госавтоинспекце болхлочо. Автомобиль соцзе ёзача, кхы а чІоагІагІа лаьллар Сугаипова. Милице болхлоех къайла валавенца сихвеннача цо шин воккхача сага тІатехар автомобиль. Из хатар хиннача ведда Сугаипов а цун новкъостий а милице болхлоша лаьцар.

Фе ца хиларах а кхыча бахьанех а тайп-тайпара авареш йир Аргунски объединене «Сельхозтехника» водитела Д. Сулейманова, ПАП-3 водитела Н. Керсаева, «Заря» яхача совхоза водитела С. Сулейманова, иштта кхычар а.

ДІадахача кІира республика наькъашка 38 авари яьй, цу юкъе 11 саг лозаваьв.

А. ЧЕБУШЕВ.

КОТАЛОН ДЕННА ХЕТАЯЬ

Советски халкъ фашистски Германел котдаьнна 30 шу дизара накъадолхаш Грозненски путешествен экскурсен бюрос диъ сахьата лаьрхІа керда городской маршрут кийчъяьй. Города оборона хинначара дІайолаьнна тІема турпалий цІераш лелаеча улицашка гІолла дІа а йодаш (масала Х. Нурадилова, Н. Хрусталева улицашка гІолла) из йистеяргья кашамашка бІухочоа-Даьхе мукъаяьккхачоа оттаяь мемориал латтача моттиге.

Иштта вІашагІъеллай городашка-турпалашка гІоргІола туристически поезд.

Туристашта экскурсоводаша дувцаргда тІем тІа дакъа лаьцача вай мехкахоех, цар вахарах, уж лийнача моттигашка хьожаргба.

Я. РОЗИНА.

ТЕАТР

«ОРФЕЙ ЖОЖАГІАТА ІОЧУВОССАШ ЛАТТ»

М. Ю. Лермонтова цІерагІча театре керда премьера я. Грозненцашта артисташа кийчъяьй «Орфей жожагІата Іочувоссаш латт» яха хІанзарча американски драматурга Уильямса Теннессе драмах йола спектакль.

Ший иллешца нах а оалхазараш а даьха ца Іеш баьцовгІаш, кхерий цецдоах илланча, поэта, Орфея. Мифах мадарра, лаьтта кІалхарча паччахьалкхене хьайоалаяь хьалу цун езарг — Эвредика, из ше бехке ва юха а из йовра. Из къаьнара гречески сюжет юкъе а доаладеш, хІанзарча хано дІа мадеккхара тоа а деш, вІаши нийса дувзаш Уильямса вІаштІехьдаьннад сакъердаме, лоархІам болаш йола пьеса язъе, ший лакхача говзалца, драматурге законаш довзарца цун дика каяьннай кІоаргга чулоацам, поэтика, цу дунен сурт-сибат долчча беса гучадаккха. Укхаза къаьстта дика зелуш я Уильямса говзал гучайоаккха белгалонаш.

Теннессе яздечох, Орфей — Вэл цІенача дегара, хьайина американски зІамига саг ва. Эйла юкъе лела музыкант-гитарист ший иразлохаш ВІашагІкхийттача Штаташка го боахаш лелаш Ту Ривер яхача провинциальни городоке кхоач. ТІаьр юкъе санна къаьгга гуш да цига американски вахар. Орфей-Вэли Эвридика - Лейди нийсбенна из городок а цига баха нах а — из я мифически жожагІате. Цу шиннена дезаш дар дукха хІама дац: царна лов боккъонца болча безамга кхача, царна лов болх бе, шоашта дукха деза иллеш даха.

ЧІоагІа хала, кхерам, шеквувлар юстара дуташ, цхьаккха а цхьаннех ца тешача вахаре шоайла духьалбоагІа Вэли Лейди. ХІаьта хІанз вІашагІ ма кхийттабий ераш, аьнна хеттача хана, юххе ираз кхаьчача хана цар цагалатташ мел хинар, цар иштта дукха сатийсар дехе дІадоал.

Ший говзалца йолча беса йохаю Уильямса американски ялсамалех, вахара хьалех йола легенда. Буржуазни цІеологаша хестадеш хинна капиталистически дуне, цар дувцачул дукхха а нийрчагІа хул эцардохкар леладу из унзара дуне. Дале а дикагІа вахар хургхиларах тешаш, цунга дог доахаш да Лейде «Яьй, Іоажал! Со котъяьннай хьол! Хозий хьона? Со яхаш я» яха дешаш.

Спектакль оттаяьй Москвера В. Маяковске цІерагІча Московски академически театрерча лаьрхха возлаваьча режиссера Е. Д. Табачникова, спектакль художественно кийчъяьй А. С. Сновинга. Спектакле дакъа лоацаш я театра ерригa труппа.

Р. ЯНДИЕВА.

СУРТА ТІА: «Орфей жожагІата Іочувоссаш латт» яхача спектаклацара сцена.

В. ЕЛИЗАРОВА сурт.

«ВАЙНАХ» ГАСТРОЛЕШКА ЙОДА

Вай мехка дуккхача городашка гІолла чаккхъяьннай «Вайнах» яхача ансамбла гастрольни маршруташ. Москва, Ленинграда, Хабаровска сценаш тІа халхабийннаб уж. Чехословаке искусство езараша дегай йІовхалца тІанийцар.

Коллектива репертуараца дукха да вай вежарашха йолча республикий халкъий халхараш. Царех да аджарски, дагестанций, хІирий, иштта кхыча халкъий халхараш.

Вай республике а кхыча городашкарча эзараш болча хьежарашта а чІоагІа безабенна ба ансамбла лакха говзал йола артисташ Черсий-Балкхарой АССР заслуженни артист Дидигов Мухьмад, вай республика заслуженни артисташ Раисов Кюри, Демильханова Марем, Цохилова Лариса, Евлсева Рая, Асхабова Ася, иштта кхыбараш.

«Вайнах» — Ерригсоюзни хьажарен республика Ленински комсомола премеи лауреат я.

Ансамбла халхараш кастта гургда Волгограда, Саратова, Ульяновска, Куйбышева — Поволжьеи Центральни Россеи городашка, кхоана сарахьа цхьан беттан ах беттан цига гастролашца йодаш я ансамбль «Вайнах».

— Тха репертуаре долаш долчох дикагІдар яйца долх тхо, — йоах ансамбла директора, Нохч-ГІалгІай АССР культура заслуженни болхлочо Гешаев Мусас. — Гуржий, нохчий, гІалгІай, хІирий, СССР тайп-тайпарча халкъий халхараш юкъедахад программана. Цар хореографе меттаца халкъа исторех, республика таханарча денах дувцаргда.

Дерригаш а 35 концерт лургдя творчески коллективо

Калуга арителашта шоай искусство йовзийтарца 10-ча апреле чаккхъяргья гастролеш.

ХІанзара гастролеш къоначa артистий А. Исакова, И. Эльбаздукаева, Б. Галаева, иштта кхычар дебют я. Из ший тайпара бехктокхаме экзамен я къоначa артисташта, духхьашха болх уж шоай искусство гойта иштта гаьна.

ХІанз шоай мукъайолча хана тІатеІа советски халкъ фашистски Германел котдаьнна 30 шу дизара накъадолхаш керда театрализованни представлени кийчъеш я ансамбль. Цунна чулоагІаргья «ДоттагІала сюита» яха композици, хІаьта иштта эрмалой, азербайджаний, иштта кхыча къамий халхараш а.

«Вайнаха» бехктокхаме гастролеш искусство езарашта тоам беш чаккхъяргья аьнна хет.

Дикача наькъ тІа хийла хьо, «Вайнах»! Р. МАГОМЕДОВА.

БЕРКАТЕ БУВЗАМАШ

Вежарашха йолча Къилбаседа - ХІирийчени Нохч - ГІалгІайчени театрий коллективай дика оамал а хинна дІаэттад вІаши хьоашалгІа ухаш шоай говзал вІаши дІа-хьа йовзийтилга. Цунах доккха беркат доал шинна а халкъа культура йІаьхегІа хилийтара.

Дукха ха йоацаш Х. Нурадилова цІерагІча Нохч - ГІалгІай драматически театре Къилбаседа - ХІирий драматически театро гойтар Грозне бахача наха «Наьна сийле» яха спектакль. ЧІоагІа раьза хинна тІайийцар хьожараша даттагІаша гойта из сийлахь - боккхача Даьй-мехка тІем тІа пхи воІ веннача наьна денaлах, къонахчалах дувцаш йола спектакль.

17-ча феврале Нохч- ГІалгІай театра артисташ хилар Къилбаседа - ХІирий столице Орджоникидзе хьоашалгІа. Цига цар гойтар В. Шекспира «Ричард-III» яха спектакль. Керттера ролаш ловзаеш бар Нохч - ГІалгІайчен заслуженни артисташ М. Довлетмирзаев, Ю. Идаев, РСФСР заслуженни артист Я. Зубайраев, артистка Н. Хаджиева, кхыбараш.

Къилбаседа - ХІирийчен къахьегамхоша раьза хинна тІайийцар вай артисташа оттаяь спектакль. Из чаккхъяьлча чІоагІа тІоараш деттар хьожараша. Къамаьл даьча хІирий драматурга нов. Хугаева белгалдаьккхар вай театра режиссера М. Солцаева ший тайпара а дика а спектакль кийчъе вІаштІехьдалари, хІаьта берригa артисташ лакхара говзал гойташ ловзари.

24-ча феврале юха а вайцига хьоашалгІа боагІаргба Къилбаседа - ХІирий театра артисташ. Республика къахьегамхошта цар гойтаргья В. Шекспира «Гамлет» яха спектакль. Цига хьажа баьхкараштa бІаргагургба хІирий театра толашагІбола артисташ, царна юкъе вовзаш вола киноактер Витаев Бибо а волаш.

Гаргтарча хана Орджоникидзе бахача наха вай театро а гойтаргья режиссера А. Хакишева кийчъяь А. С. Пушкина «Чума долча ханара той», А. Хамидова «Лергбоацараш» яха спектаклаш.

Х. НУДУШЕВ,
Х. Нурадилова цІерагІча театра актер.

ТАХАНИ КХОАНЕИ ХУРГДА

22 февраль.

В. И. Ленина цІерагІа культура Дворец. 12 сахьат даьлча «Къона ленинец» яхача клубе Советски Эскарен ТІема-Форда Флотен Денна хетаяь Іуйре чаккхъяргья. 13.30. «Искатель» цІи йолча клубе «Тхона дагайоагІа шун цІераш» яха тематически сайре хургья. Сийлахь-боккхача Коталон 30 шу дизара накъадолхаш В. И. Ленина цІерагІча культура ЦІен халкъа драматически театро «Цкъа сайрийна» яха спектакль хьокхаргья. 15 сахьат даьлча болх бе йолалургья «СССР Герзашцарча Низий» филателистически выставка. Советски Эскаран ТІема-Форда Флотан хетаяь мехкдаьтта техникума коллектива сайре 18 сахьат даьлча дІайолалургья, хІаьта «БІухочун никъ» яха тематически литературно-музыкальни композици 19 сахьат даьлча хургья.

Химикий культура Дворец. Волейболах ловзара яхьаш 10 сахьат даьлча йолалургья. 17.00 «Сийлахьча шерий иллеши маршаши» яха духовой оркестра выступлени. 18 сахьат даьлча халкъа инструментий оркестро эрсий халкъа иллеш доахаргда. «Халкъа турпала эстафета» яхача кинофильмага 19 сахьат даьлча хьажа йиш хургья.

Н. К. Крупская цІерагІа культура Дворец. 18 сахьат даьлча зІамигача зале «Фронтовикаш, дІайохка орденаш» яха тематически «Огонек» хургья, хІаьта 17 сахьат даьлча дешара зале «Даьхе мутІахьен тешаме лораер» яхача темах книжкай выставка обзор ургья.

«Красный молот» завода культура ЦІа. 18 сахьат даьлча Советски Эскарен ТІема-Форда Флотен Денна хетаяь торжественни сайре хургья.

Пролетбата цІерагІа культура ЦІа. 15 сахьат даьлча «Къона ленинец» яхача клубе Советски Эскарен ТІема-Форда Флотен Денна хетаяь иллеши стихаши дикагІа ешара конкурс чаккхъяргья. 20 сахьат даьлча болгаро-советски доттагІала сайре хургья.

23 февраль.

В. И. Ленина цІерагІа культура Дворец. 11 сахьат даьлча болх беш хургдя «Заманхо» яха бераштои кхелетараштеи лаьрхІа дола кинотеатр. 12 сахьат даьлча «Радуга» яхача вокально-инструментальни ансамбло Советски Эскара бІухошта лаьрхІа концерт лургда. 13.30 «Цкъа сайрийна» яха спектакль гойтаргда халкъа драматически театро. КагирхоЙ салаІара сайре 20 сахьат даьлча йолалургья.

Химикий культура Дворец. 10 сахьат даьлча берий художественни самодеятельноста коллектива цІеба хетадаь концерт хургда «Цхьаккха а вицвеннавац, цхьаккха дицденнадац» яхача темах кино 11 сахьат даьлча хьокхаргда. 12.00. Долалургда спортивни ловзараш. Советски Эскара Денна хетадаь радиожурнал 18 сахьат доалаш хургда. Кагирхоша салоІа сайре 19 сахьат даьлча йолалургья.

Н. К. Крупская цІерагІа культура Дворец. 13.00. «ДагадоагІий хьона, новкъост? Яхача книжкай выставка обзор. 16 сахьат даьлча йоккхача зале Крупская цІерагІча культура ЦІен художественни самодеятельноста коллектива концерт хургда. 19 сахьат даьлча зІамигача зале — кагирхой салаІара сайре.

«Красный молот» завода культура ЦІа. 10 сахьат даьлча филателистий клуба заняти. «Хьа трупалал дицлургдац, халкъа бІухо» яха Іуйре 11 сахьат доалаш дІайолалургья. 12 сахьат даьлча болх беш хургда «Космонавт» яха кинотеатр.

Пролетбата цІерагІа культура ЦІа. 12.00. Болх беш хургда «Орленок» яха кинотеатр. 15.00. Пролетбата цІерагІча культура ЦІен художественни самодеятельности коллективо концерт лургда. 17 сахьат даьлча Советски халкъей цун Герзашцарча Низашцеи Сийлахь-боккхача Дай-мехка тІема гойта Турпалли советски халкъа денали. 20.00. Кагирхой салаІара сайре.

Редактор Т. А. ТЕБОЕВ.

ТЕЛЕВИДЕНИ

22 февраль

I ПРОГРАММА

9.00 — Передачай программа. 9.05 — Босбола телевидени. Іуйрийнара гимнастика. 9.20 — Кердадараш. 9.30 — Босбола телевидени. «Абевдийка». 10.00 — «Даьй-ноаной школа». 10.30 — Босбола телевидени. «Поэзия». Островске стихаш. 10.45 — «Іуйрийнара почта» яха музыкальни программа. 11.15 — Босбола телевидени. Грекова цІерах йолча эскара художникий студе 40 шу дизара хетаяьча выставкера репортаж. 11.55 — Коталон 30 шу дизарга. Документальни фильмай программа. 12.45 — Документальни фильм. 12.55 — «Советски халкъий цхьан дезалца я Нохч-ГІалгІайче». КПСС Нохч-ГІалгІай обкома пропагандеи агитацеи отдела заведующе заместитела Мякиева выступлени (гІалгІай меттала). 13.10 — «УнахцІено». 13.40 — Музыкальни вахаре кердадараш. 14.25 — Дицлургдоаца киноденташ. «Тхо Кронштадтера да» яха художественни фильм. 16.05 — Босбола телевидени. «Цирк хьаьший тІаьц» яха фильм-концерт. 17.00 — Сийлахь-йоккхача Коталон 30 шу дизар. «Цу шерий сийле йоргьяц» (нохчий меттала). 17.30 — «ДоттагІал» яха киножурнал. 18.00 — Кердадараш. 18.15 — Босбола телевидени. «Хьайбаш дунен тІа». 19.15 — Босбола телевидени. Центральни телевидене экрана тІа эггара хьалха. «ДІайха лоавя» яха художественни фильм. 21.00 — «Ха». Информационни программа. 21.30 — Босбола телевидени. «Никъ дика хиаба». 23.00 — Босбола телевидени. Спортивни программа. Йистельча — кердадараш, передачай программа.

II ПРОГРАММА

11.55 — Сийлахь-йоккхача Коталон 30 шу дизарга республика художникаш. 12.15 — Документальни фильма кинозал. 12.45 — Босбола телевидени. «Поэзия». 17.00 — Босбола телевидени. «Саг, лаьтта, вселенная». Передача дІахьу СССР летчика космонавта, Советски Союза Турпала Севостьянове. 17.30 — Босбола телевидени. Мультфильмай программа. 18.00 — Фильм-концерт.

23 февраль

I ПРОГРАММА

9.00 — Передачай программа. 9.05 — Босбола телевидени. Бераштa йола Іуйрийнара гимнастика. 9.20 — Кердадараш. 9.30 — Босбола телевидени. Гургал бетта сахьат». 10.00 — Босбола телевидени. «Советски Союза гІулакх деш ва». 11.00 — Босбола телевидени. «Музыкальни киоск». 11.30 — «Фронтовикаш орденаш дІаохка». ТІема ветеранашца кагирхой вІашагІкхетар. 12.30 — Сийлахь-йоккхача Коталон 30 шу дизар. «Къонахчал хьадоалача моттиге» яха кинопередача. 13.30 — Центральни телевидене экрана тІа эггара хьалха «Соцдсазонца эскаре гІулакх деш ва» яха художественни фильм. 14.55 — Литературни беседаш. «БІухошта дІадаха денош дагаух». Передача дІахьу поэта Суркове. 15.50 — «Дунен халкъашта юкъера панорама». 16.20 — Тахан Советски Эскарен ТІема-Форда Флотен ди да Герзашца кийчдаьча низий Генеральни штабе начальникаца, СССР оборона министра заместителца Эскара инаралца Куликовца яь беседа. 16.35 — Босбола телевидени. «СалоІача сахьаташка». Советски Эскара бІухошта йола музыкальни программа. 18.00 — Кердадараш. 18.15 — Босбола телевидени мультфильм. 18.30 — Босбола телевидени «Киноникъбархой клуб». 19.30 — ТІема шераш дагалаьца. «Салтечун да» яха художественни фильм. 21.00 — «Ха». Информационни программа. 21.35 — Ша тІа мотоциклеш хахкарах йола дунен чемпионат. «Динамо» яхача центральни стадионера передача. Йистельча — кердадараш, передачай программа.

II ПРОГРАММА

11.00 — Сийлахь-йоккхача Коталон 30 шу дизар. «Майор Вихрь» яха художественни фильм, 2-гІа сери. 12.10 — Документальни фильма кинозал. 12.50 — «Юртара сахьат». 13.30 — Успенский. Ленина цІерах йолча культура дворецa халкъа драматически театра «Цхьан сарахьа» яха спектакль. 16.40 — «Сийрдо цІе парус». ЙоккхагІа йолча классашка дешабагІарашта йола программа. 16.10 — Телевизионни фильм. 16.30 — Сийлахь-йоккхача Коталон 30 шу дизар. «Майор Вихрь» яха художественни фильм, 3-гІа сери. 17.50 — «Гургал». Дешархошта йола программа (нохчий меттала). 18.25 — Советски Союзе гІолла. «Океана юххера лаьтта».

РАДИО

22 февраль

6.30 — Юртара вахар «ТІем тІа санна къахьегаш а» яха передача (нохчий меттала). 6.45 — Хоамаш. 6.55 — Ашараш. 7.20 — Республикански газетий обзор. 8.25 — «Къонал» яха радиовыпуск (эрсий меттала). 8.55 — Ашараш. 13.00 — «ЦІе Эскар массанел низ болашагІа да» яха литературно - музыкальни композици (гІалгІай меттала). 13.20 — Ашараш. 13.30 — «Новатор» яха радиоклуб (эрсий меттала). 14.00 — «Къонахчал» яха очерк (гІалгІай меттала). 14.15 — «Массово-политически балха клуб-центр» яха корреспонденци (гІалгІай меттала). 14.30 — Советски Эскара денна хетаяь «Лаьттара вахар лорадар духьа» яха радиокомпозици (эрсий меттала). 14.55 — Ашараш. 15.15 — «ТІема шерий иллеш» яха передача (эрсий меттала). 16.00 — «Кавказа Іуйре» яха радиовыпуск.

23 февраль.

7.10 — Республикански газетий обзор. 7.27 — Хоамаш. 7.35 — Ашараш. 8.25 — Шоана дукха еза ашараш. 12.30 — «Салтечун дог кхераббац» яха Волкова дувцар (эрсий меттала). 12.50 — Ашараш. 13.00 — «ЦІе сийгаш» яха пионерашта дешархоштеи йола передача (гІалгІай меттала). 13.30 — Ашараш. 13.40 — «ТІем тІа хьаханнар» яха радиокомпозици (нохчий меттала). 14.00 — «Фашистски Германена тІехь котало йоаккхаш Грозне къахьегамхоша юкъейихьа гана» яха беседа (эрсий меттала). 14.20 — «Даьлиенна тІа латт со» яхача иллей концерт» (гІалгІай меттала) 15.15 — «Кхаь тІема ветеран Пиик» яха корреспонденци (эрсий меттала). 16.30 — «Солдатски дог» яхача иллей концерт (эрсий меттала). 16.00 — «Школьни глобус» яха радиовыпуск (эрсий меттала). 16.30 — Сийдолча традицешта мутІахьа да (нохчий меттала). 16.45 — «Тахан Советски Эскара ди да» яха корреспонденци (гІалгІай меттала). 18.30 — Иллеца доттагІал дарашта дола концерт (нохчий меттала).

ХАОТТАМ

Тахан республике гІоллеи Грознеи морхаш а йолаш нагагахьа кІезиг-дукха лоа а телхаш, ша а билла, къилбаседа - малхбоалехьара секунде 3—7 метр чІоагІа мух а хьекхаш ха хилеи фегара температура республике гІолла 6 градусага кхоачаш. Грозне 3—5 градус шелал йолаш хилеи тарлу.

МЕТЕОСТАНЦИ.

ТХА АДРЕС: 364051 г. Грозный, Ленина улица 9 (3-гІа этаж). Телефонаш: редактора — 3-44-96; редактора зам. — 3-39-11; бехктокхама секретара—3-34-38; партийни вахарен культурай отделий — 3-61-46; промышленноста отдела — 3-42-30; юрта боахама отдела — 3-42-28; письмой отдела — 2-80-71; бух галтере — 2-54-30.

НАШ АДРЕС: 364051, г. Грозный, ул. Ленина, 9 (3-й этаж). Телефоны: редактора — 3-44-96; зам. редактора—3-39-11; ответственного секретаря — 3-34-38; отделов партийной жизни и культуры—3-61-46; отдела промышленности — 3-42-30; отдела сельского хозяйства — 3-42-28; отдела писем — 2-80-71; бухгалтерии—2-54-30.

Газет арадувл шинарен, ерен, шоаттеи деношка.

«Грозненский рабочий» издательства типографи. Революце проспект 7/84. Типография из-ва «Грозненский рабочий», проспект Революции 7/84.

Заказ № 1407.